

THEOLOGICA GERMANICA

LIBELLVS AVREVS
hoc est, brevis & prægna: Quo
modo sit exuendus vetus homo
duendusque novus.

Ex Germanico translatus, IOAN-
NE THEOPHILO
Interprete.

Anno Domini M. DC. XXXII.

2

14 24:90

Young

IN HVNC LIBELLVM

Præfatio Interpretis.

LIBELLVS hic mihi sic placuit, ut Latinitate donandum putaverim. Oratio brevis est, et prægnās : quam cum viridario conferre possis, parvo quidem, sed ita confito, ut nulla ibi fraxinus, nulla tilia aut platanus, nulla deniq; visatur arbor earum quæ ad voluptatem, non ad fructum seruntur, sed plenum sit omni genere frugiferarum arborum. Sic libellus hic nullo dictionis lenocinio, nullo fuce aut illecebris, & quasi floculis orationis lectorem demulcet : sed mera præcepta tradit, eaq; fructuosissima, & ad hominis Christiani institutio-

nem maxime conducibilia. Est autem propter brevitatem aliquanto obscurior : ideoque nec semel, nec oscitanter legendus. Illud etiam addo, si quis libellum hunc legere velit, ut sciat, non ut præstet quæ in eo scripta sunt eum frustra legere. Aratro manum admoveas oportet, si percipere vis artem agriculturæ.

De translatione mea sic accipe ; Authori nihil nec adieci, nec detraxi : obscuritatem in tanta brevitate vitare in transferendo non magis potui, quam Author in scribendo. Sed lectori suadeo, ut eum & sæpius, & attentius legat : præbebit hoc vicem commentarij. Verbis usus sum quibusdam novis, videlicet his ; Egoitas, Ipsitas, Meitas, Velitur, Deificatus, Displicentia, Personalitas : ad quem usum coegit me necessitas, quod Author ita loquitur : in quo non magis reprehendi debeo, quam Cicero, qui Appiitatem & Lentulitatem non dubitavit

dubitavit dicere. Debemus omnino, ubi res postulat, verbis imperare, non servare.

Libri titulus erat, Theologia Germanica : Author non nominatur ; tantum scribitur in quadam præfaciuncula, cum fuisse unum de ijs quos vocant Teutonicos Dominos (Galli vocant Equites Rhodicos) eundemque Sacerdotem, & custodem in domo Teutonicorum Francofordiæ.

*Libri titulus.
Author.*

Argumentum est, de Novo homine, sive nova creatura. Tradit enim rationem, qua possit homo in integrum restitui, & ad Deum, à quo defecit, reverti : quæ sane vera germanaque Theologia est. Est autem hæc ratio. Cum perierit homo voluntatem suam sequendo, necesse est, si vult instaurari, ut (quoniam contrariorum contraria sunt remedia) discedat à voluntate sua, Deique voluntatem sequatur : quippe cum sit hominis voluntas Dei voluntati contraria, & ne-

Argumentum.

mo possit duobus contrarijs dominis ser-
vire: Sed quemadmodum seipsum cæ-
care aut necare homo potest, illuminare
aut in vitam revocare non item: ita seip-
sum, & porro universam stirpem suam
perdere Adamus, voluntate sua sequen-
da, potuit: sed servare nec ipse, nec quis-
quam alius, eius peccato perditus, potu-
it. Itaq; ad mundi salutem necesse fuit,
ut existeret aliquis expers peccati, qui a-
lios à peccato vindicare, et vitæ viam do-
cere posset. Is est Iesus Christus, viventis
Dei filius, cui omnis potestas in coelo
& in terra data est: qui non solum docet
hanc viam salutis, sed etiam vires con-
fert homini per fidem, ad eam ambulan-
dam. Fidem ego intelligi volo, non mor-
tuam illam (nam ea non magis fides est
quam homo mortuus homo est) sed vi-
vam & operosam, qualem & cuius opera
atq; effecta describit Petrus his verbis:
Vos vero in hoc omni studio incumbite,
acquirentes in fide vestra virtutem, in
virtute

virtute scientiam, in scientia temperanti-
am, in temperantia patientiam, in patien-
tia pietatem, in pietate fraternum amo-
rem, in fraterno amore charitatem. Hæc
enim si in vobis inerunt & abundabunt,
non ociosos, vos aut inertes efficient ad
Domini nostri Iesu Christi cognitionem.
Cui vero non adsunt hæc, cæcus est, cæ-
cutiens, oblivione captus expiationis ve-
terum suorum peccatorum. Proinde ma-
gis studete, fratres, recte factis ratum ef-
ficere vestri vocatum ac electionem. Hæc
enim facientes, nunquam delinquetis.
Hæc Petrus de vera vivaq; fide loquens:
quæ non solum homini præstat, ut ei
peccata merito Christi condonentur, ve-
rum etiam efficit ut quemadmodum an-
tea præbuit membra sua ministra iniusti-
tiæ ad peccandum, sic ea deinceps mini-
stra præbeat iustitiæ ad recte faciendum.
Et quia in hoc loco Petrus quandam
quasi scalam salutis describit, placet eam
explicare, ut apertius videamus quibus

*Scala salutis
Fides,
Virtus.*

invenit

gradibus ascendendum sit, neu quis in primo gradu consistat, seque iam ad salutem pervenisse putet, à qua tot gradibus adhuc distet. Igitur fides (ut habet Petri sententia) virtutem parit; hoc est, fortitudinem, & vires ad ea præstanda, quæ ex Dei doctrina facienda credideris. Exempli gratia; Præcepit Christus ut amemus inimicos nostros, eisque beneficiamus qui nobis malefaciunt. Hoc fieri posse, sunt qui non credant; itaque oderunt inimicos suos, eisque malefaciunt. Alij, Dei ope fieri posse credunt: itaque inimicis suis beneficiunt. Perpende singulas sectas, aut singulos homines: iuvenes eos qui hæc fieri posse credunt, eadem facere, & ab eodem Christo, à quo fide donati sunt, etiam fortitudine donari ad exequenda præcepta. Nec enim frustra dictum est, omnia esse possible credenti. Atque idem dico in universum de cæteris Christi præceptis: Fiat tibi, inquit, sicut credidisti. Hoc in universum

universum accipiendum est ; quantum quisque fidei habet, tantum habet & virtutis.

Virtus parit scientiam. Vera enim *scientia.* scientia in experientia consistit ; ut qui aliquid præstare potuit, is tum demum certò sciat (quod antea cum crederet, certò nesciebat) id præstari potuisse. Exemplo sunt Iosua & Caleb, cæterique Israelitæ, qui Chananæos superarunt. Ii enim tum demum vere sciverunt eos potuisse superari, cum ante credidissent. At cæteri Israelitæ, qui id fieri non posse crediderant, non potuerunt ; itaque nesciverunt. Sic hodie, qui non credunt eam esse potentiam Christi, ut possit caput serpentis sub pedibus credentium conterere, non possunt resistere peccatis ; ideoque id fieri posse nesciunt, itaque negant. Sed qui credunt, possunt per fidem : & porro fieri posse certo sciunt, itaque affirmant.

Scientia parit temperantiam. Hæc e- *Temperan-*
nim *tia.*

nim scientia confirmatus homo, pergit ad metam, eundem successum sperans in reliquis: ideoque sese abstinere à corporeis cupiditatibus & voluptatibus, quæ contra animum militant, ne ab ijs impeditus, palma fraudetur.

Patientia.

Iam, quemadmodum Chaldæi, rebellantem Hierosolymam (quæ ipsis antea ultro servierat) persequantur & vexant, idemque fieri solet in omnibus subditorum rebellionibus: ita cupiditates et voluptates (quibus antea ultro servivimus) cum adversus eas temperantia rebellamus, vexant eos desiderio sui; tantoque dolore afficiunt, quanto eas amore persecuti fuimus: quem quidem dolorem fortiter constanterque ferre, opus est patientiæ.

Pietas.

Et quia scimus dolorem hunc, qui in resistendis cupiditatibus, affectionibusq; vitiosis, ac ferendis iniurijs, ferendus est, maiorem esse viribus nostris: Dominum cum Davide confidenter invocamus, qui

qui manus nostras ad bellum hoc erudiat
etque doceat, nobisque ad vincendum
vires conferat : quæ quidem invocatio et
confisio, pietas est.

Hac deinde pietate à Deo beneficia *Fraternus*
consecuti, cum propter hæc beneficia *amor.*
redamamus, eiq; gratiã referre cupimus.
Ita enim natura comparatum est, ut cum
redames, qui tibi amore suo benefecerit.
Sed quoniam ei nihil conferre possumus
(nec enim bonis nostris indiget, cum
omnia sint ipsius) convertimus amo-
rem nostrum in eos quos ipse amat, no-
bisque commendat, videlicet pios, eisque
præ amore benefacimus.

Et quoniam amor hic, quo Deum, et *Charitas.*
porro fratres nostros, propter Dei in
nos beneficia prosequimur, imperfectus
est (quippe coniunctus cum amore no-
stri, hoc est, utilitatis nostræ) nunquam
crescere desinit, donec pervenerit ad
perfectionem. Videmus enim hoc natu-
raliter fieri in stirpibus et animantibus, in
omnibus

omnibus denique rebus, ut crescendi finem non faciunt, donec pervenerint ad adultam ætatem. Ita fit, ut eo usque procedamus, ut Deum non quia nobis bonus est, sed quia bonus est, amemus: quemadmodum natura fit, ut ea quæ pulchra sunt, amemus hoc ipso nomine, quod pulchra sunt, quamvis nulla inde nobis utilitate proposita. Est autem Dei pulchritudo, bonitas ipsa, propter quam unam nulla vel præmii spe, vel poenarum formidine amari debet. Hæc illa est à Petro charitas appellata, perfectus amor Dei; ad cuius perfectionem, sicut ad finem nituntur electi Dei: nihil enim est amore Dei perfectius, aut veterius; quin ipsemet Deus amor est. Hunc amorem si quis consecutus est, is omni egoitate et meitate spoliatus (ut authoris nostri verbis utar) unum Deum ut bonum amat, et porro omnia quæ Deus ipse amat: hoc est, omnia quæ usquam sunt, excepto peccato. Nihil enim non amat Deus,
nisi

nisi peccatum. Hunc Dei amorem propositū habet hic libellus, et ad eum consequendum viam docet. Beatus qui ad metam gnaviter contendit, et in hoc curriculo perseveranter currit. Si enim currentem mors occupaverit, tamen morietur miles Christi, et ab eo apud patrem agnoscetur; quemadmodum in Lege de-
Deut. 22.
sponsa viro puella, quamvis nondum convenerit, tamen coniux habetur et nuncupatur.

C A P.

CAPVT I.

Perfectum
quid sit.

Imperfe-
ctum.

DICIT diuus Paulus;
Cum venerit perfectum,
abolebitur id quod im-
perfectum, et ex parte
est. Iam animaduerte,
quid sit perfectum esse,
et quid ex parte. Per-
fectum, res est, quae in se,
et in eo quod est, omnia comprehendit et com-
plectitur : et sine qua, et extra quam, nihil veri
est, et in qua omnia id ipsum quod sunt, habent.
Est enim omnium rerum esse, et in seipso immu-
tabile et immobile : et tamen mutat mouetque
omnia alia. Imperfectum vero, et quod ex parte
est, id est, quod ex hoc perfecto originem habet,
aut existit. Quemadmodum ex sole, aut ex lu-
mine manat fulgor, aut splendor : et videtur esse
aliquid, quod hoc aut illud dicatur, et creatura
nominatur. Atque horum omnium imperfecto-
rum nullum est illud perfectum : itemque perfe-
ctum illud nullum eorum est quae imperfecta sunt.
Imperfecta comprehendi, cognosci, dicique possunt:
sed perfectum est omnibus creaturis (ut quidem
creatura sunt) incomprehensibile, ignotum, et in-
effabile. Itaque quod perfectum est, non nominatur:
quippe

quippe quod nullum sit horum. Creatura, ut creatura, id cognoscere, aut comprehendere non potest. Iam cum venit perfectum, contemnitur imperfectum. Quando autem venit? Dico id venire, cum Perfecti in animo tam cognoscitur, sentitur, et gustatur, adventus quam maxime fieri potest.

Hic existit questio, cum sit id eiusmodi ut à nulla creatura cognosci, cōprehendi possit, et animus sit creatura, quā fieri possit, ut ab animo cognoscatur? Ad quam sic respondeo: Propterea dixi, Vt quidem creatura est, quasi dicerē: quatenus creatura, creata conditaq; est, ut de ea dici possit, Ego, aut ipsa, est ei impossibile. Nam ut ab aliqua creatura perfectum hoc cognoscatur, necesse est ut id ipsum, quod creata conditaq; est, quodq; ego et ipsa dici potest, pereat, et in nihilum redigatur. Hac est mens Pauli, ubi ait: Cum perfectum venerit, hoc est, cognitum fuerit, tum imperfectum, hoc est, id ipsum quod res creata et condite sunt, et quod de eis, Ego aut ipsa aut mea dici potest, totum contemnetur, et pro nihilo ducetur. Quamdiu quidem in precio habetur hoc quod dicimus Ego, eique adheretur, manet perfectum ignotum.

Dicet aliquis: dicis, extra istud perfectum, aut sine eo, nihil esset: tamen ais, ab eo manere aliquid. Quod igitur ab eo manavit, id extra ipsum est.

est. Respondeo: Propterea dixi, extra id, aut sine eo nihil vere esse. Quod igitur ab eo manavit, non vere est, nec habet ullum esse nisi in perfecto: est q. quiddam accidens, sive fulgor, aut splendor: qui nulla res est, aut ullum esse habet nisi in igne, unde fluit splendor, sicut fit in sole aut in lumine.

CAP. II.

Peccatum,
quid sit.

Dicit veritas, fides, & scriptura, Peccatum nihil aliud esse, quam quod se creatura avertit ab immutabili bono, & ad mutabile convertit: hoc est, seipsam à perfecto, ad id quod ex parte & imperfectum est, & maxime ad seipsam vertit.

Nunc hoc animadverte. Cum sibi creatura aliquid boni vendicat, cuiusmodi est esse, vivere, scire, posse, breviter quicquid bonum nominari potest, ut ipsa sit illud, aut ut illud sit ipsius, tñ avertit se. Quid aliud igitur fecit diabolus, aut qui fuit auersio, aut lapsus, nisi quod id sibi arrogavit, ut esset aliquid, & vellet esse aliquid, & cum atq. in eius iure esset aliquid? Hec arrogatio, esse Ego, esse Meo, esse Mihi, & esse Meum fuit eius auersio atque casus: idemque fit adhuc.

CAP. III.

Adami
peccatum.

Quid fecit Adamus quoque aliud nisi hoc ipsum? Dicitur solet, Adamum, quia malum comederit, perisse, sive cecidisse: Ego dico id accidisse

occidisset * propter eius arrogantiā, & pro- * quia sibi
pter eius ego, mihi, meum, et his similia. Etiam si aliquid ar-
optem mala comedisset, si absuisset arrogatio, non rogavit.
occidisset: sed ubi fuit arrogatio, lapsus est, etiam si
nullum malum commisisset.

Age iam. Ego centies altius cecidi, & longius
deflexi quam Adamus. Atqui Adami lapsum,
& deflectionem, non potuissent omnes homines cor-
rigere, aut restituere: quomodo possit igitur meus
lapsus corrigi? Oportet ut corrigatur sicut Ada- Peccati
mi lapsus, & ab eodem a quo Adami lapsus cor- correctio.
rectus est, & eodem modo.

A quo, aut quomodo facta est haec correctio?
Nec homo poterat sine Deo, nec Deus debebat si-
ne homine. Propterea assumpsit Deus humanam
naturam, sive humanitatem, & factus est homo,
& homo factus est Deus. Ita facta est correctio: sic
meum quoque lapsum oportet corrigi. Ego id sine
Deo non possum, & Deus sine me nec debet, nec
vult. Nam ut hoc fiat, necesse est, ut Deus in me
quoque fiat homo: ita ut Deus in se assumat, quic-
quid in me est, tum intus, tum extra, adeo ut nihil
sit in me quod Deo repugnet, aut eius opus impe-
diat. Etiam si Deus omnes homines, quicunque sunt,
ad se assumeret, & ipse in eis homo fieret, & ipsi
in eo Deus fierent, & idem in me non fieret, nun-
quam corrigeretur meus lapsus, & aversio, nisi

idem in me quoq; fieret. Atque ad hanc instaur-
 rationem & correctiōem nihil ego conferre scio,
 aut valco, nisi ut tantum patiar, ita ut Deus solus
 faciat atq; agat patiente me, suum opus, atque vo-
 luntatem. Et quia ego hoc pati nolo, sed meum
 ego, et mihi et me, habere volo, impedit hoc Deū,
 quo minus solus sine impedimento possit agere:
 ita fit, ut meus casus meaq; aversio maneat incor-
 recta. Atq; hac omnia facit mea arrogatio.

CAP. IV.

Ponum
 omne soli
 us Dei est.

Dicit Deus: Honorem meum nulli dabo: quod
 periunde est ac si diceret, honorem & glori-
 am nemini deberi, nisi soli Deo. Igitur si quid ego
 mihi boni arrego, ita ut ego sim, possim, sciam, aut
 faciam, aut ut id meum, aut à me sit, aut mihi de-
 beatur, & similia arrego mihi etiam aliquam glo-
 riationem, et honorē, et bis malè facio. Primum
 labor, et me avertō, ut ante dictum est: deinde
 Deum honore suo privo, idq; mihi attribuo, quod
 Dei solius est. Nam quicquid bonum nominari
 debet, id nullius est nisi unius aeterni verique boni,
 qui Deus est: et qui id sibi arrogat, is iniuste con-
 traque Deum facit.

CAP. V.

Veteris
 hominis
 exutio.

Dicunt nonnulli, debere hominem effici ex-
 pertem sapientiae, voluntatis, amoris, cu-
 piditatis, scientiae, et ceterarum huiusmodi rerum:
 id

id quod non ita accipiendū est, ut in homine nulla sit scientia, aut ut Deus in eo non sciatur, ametur, velitur, cupiatur, laudetur aut honoretur: esset enim hoc ingens vitium: esset homo pecudis similis. Sed eo veniendum est, ut scientia adeo clara perfectaq; sit, ut sciatur, hanc ipsam scientiam nō esse hominis aut creature, sed tantū aeternae scientiae, qui aeternus sermo est. sic decedit homo, siue creatura, neq; id sibi tanquam suum arrogat: ac quo minus sibi scientiam arrogat creatura, eo perfectior evadit. Eadem est ratio voluntatis, amoris, cupiditatis, & similium. Nam quo minus hac sibi arrogat homo, eo evadit nobilior, clarior, ac divini-
 or: & quo magis ea sibi arrogat, eo fit stupidi-
 or, vilior, & imperfectior. Sic debet homo fieri harum rerum expertus hoc est, eas sibi non arrogare. Igitur cum in hunc modū efficitur expertus harum rerum homo, efficitur ut sit hac praeclarissima clarissimaq; scientia, qua in homine esse possit: nec non praeclarissima, clarissimaq; charitas atq; cupiditas. Causa est hac: Omnia sunt solius Dei. Melius est, & praeclarius, ut sint Dei quam creature: Ut autem ego mihi aliquid boni vendicem, ex eo fit, quod ego id esse meum, aut me id esse opinor. Si sciretur à me veritas, sciretur etiā me illud non esse, aut illud non esse meum, neq; à me, & similia. Ita fieret, ut concideret illa arroga-

tio. Praestat ut Deus, quod Dei est, quoad eius fieri potest, sciatur, ametur, laudetur, & honoretur, atque homo putet se laudare, aut amare Deum: quam ut Deus non laudetur, ametur, honoretur, & sciatur. Nam ubi opinio, & inscitia, in scientiam cognitionemque veritatis mutatur, concidit arrogatio: sic enim dicit homo: En miser ego & stultus, opinabar ego me id esse: atqui id vere Deus & est, & erat.

CAP. VI.

Hominis
vita quo
pacto com-
penenda

Dicit Baetius: Quod optimum non amamus, id sit vitio: & vere dixit. Deberet quod optimum est, maxime amari: atq; in hoc amore, non deberet ulla haberi ratio utilitatis, aut incommodi, compendij aut detrimenti, lucri aut iactura, honoris aut dedecoris, laudis aut vituperationis, aut ullius harum rerum. sed quod est ipsa veritate praeclarissimum atq; optimum, idem deberet esse charissimum idq; nullam aliam ob causam, quam quia optimum est, et praeclarissimum.

Secundum id posset homo vitam suam, & externè, & internè componere. Externè, quia inter res conditas aliud alio melius est, prout aeternum bonum in alio magis aut minus effulget, agitque, quam in alio. In quo igitur sempiternum illud bonum maxime effulget, elucet, agit, agnoscitur, & suspicitur: id inter creaturas etiam praestantissimum

tissimum est: itemque in quo minus, id etiam minus bonum est.

Cum igitur homo cum creatura rem habeat, ei⁹ utatur, et earum discrimen norit, debet optimam quam rem habere charissimam, ei⁹ adhaerere, & ei se adunare, & maxime iis qua Deo tribuuntur tanquam ei propria, eiusque sunt: qualia sunt bonum, verum, pax, amor, iustitia, et similia. Secundum hac externum hominem, vitam instituere oportet, omniaque huius contraria contemnere & fugere. Verum si internus homo saltem quasi transiliat ad id quod perfectum est, inueniatur ac sentietur id quod perfectum est, esse immense infinite, et innumerate preclarius atq^{ue} melius quam quicquid imperfectum & ex parte est: itemq^{ue}, aeternum, quam caducum, & fontem atq^{ue} originem, quam omnia quae inde fluunt, aut fluere possunt. Atque ita, quod imperfectum & ex parte est, displicebit atque abolebitur. Hoc animaduerte, ut quod preclarissimum & optimum est, idem sit & charissimum: necesse est ut hoc fiat.

CAP. VII.

Considerandum est, quod legitur & dicitur, Christi animam habuisse duos oculos: unum dexterum, alterum sinistram. Principio quando creata fuit, conuertit se dexter oculus ad aeternitatem ac diuinitatem ibiq^{ue} in perfecta contemplatione,

tione, & usu divina nature, divinaq; perfectionis
 stetit immobilis, mansitq; immotus & impeditus
 ab omni casu, labore, motione, dolore, cruciatu et
 tormento, quæ cadunt in hominem externum. Si-
 nistro oculo spectabat res creatas, earumq; discer-
 mina cognoscebat atq; habebat: quid melius aut
 deterius, quid nobilius, aut ignobilius esset, atque
 ad hanc rationem composuit erat externus ho-
 mo Christi: ita stabat internus homo Christi, se-
 cundum rectum oculum anime in perfecto usu di-
 vine nature, in perfecta voluptate atque letitia.
 Exterior vero homo, & sinister oculus anime,
 cum eo erat in dolore, calamitate & labore per-
 fecto: atq; id ita factum est, ut interior et dexterior
 oculus manserit immotus, impeditus, intactus,
 ab omni labore, dolore & cruciatu, qui exteriori
 homini accidit.

Dicitur, Cum Christus ad palam verberaba-
 tur, aut in cruce pendebat, secundum externum
 hominem, stabat anima sive interior homo, secun-
 dum dextrum oculum, in tam perfecto usu divi-
 ne nature, voluptate & letitia, in quanto post-
 quam ascendit in cælum, aut etiam nunc. Exter-
 nus homo item, sive anima, secundum sinistram
 oculum in opere suo, in omnibus quæ ad eum per-
 tinebant, ad externa non impediabatur aut minue-
 batur ab interno. Neuter ab altero pendebat.

Iam

Iam vero habet hominis creata anima, ipsa quoque duos oculos. Unus est, potest as spectandi eternitatem: alter, spectandi tempus, & res creatas, ad earum discrimina cognoscenda, ut ante dictum est, vitamq; dandum corpori. Verum hi duo oculi animae hominis, non possunt simul opus suum facere. Quin ut anima oculo dextero eternitatem spectet, necesse est, ut sinister oculus, omne suum opus remittat, itaque se gerat quasi sit mortuus: idemq; ut sinister oculus opus suum praestet, & in rebus externis, hoc est, in tempore rebusque creatis occupetur, necesse est, ut dexter oculus in contemplatione impediatur.

CAP. VIII.

Varitur, utrum fieri possit, ut anima donec in corpore est, eo venire possit, ut eternitatem intueatur, aeterna quoque vita & aeterna beatitudinis gustum percipiat. Hoc negari solent, atq; id verum est, si sic accipias. Quandiu anima corpus, & eas res quae ad corpus pertinent, tempus, & omnino res creatas intuetur, scilicet, cum non confortat atq; miscet, id fieri non potest. Nam ut anima eternitatem spectet aut videat, necesse est ne pura sit, & nuda ab omni imagine, & ab omnibus rebus creatis, & in primis a se ipsa separata: atq; hoc putant nunquam accidisse in hac vita. Verum divus Dionysius id fieri posse vult. id quod

Hominis
duo oculi.

Verum in
hac vita qu
stari possit
aeterna bea
tudo.

Dionysius

conicitur ex eius ad Timotheum verbis, qua sic
 habens. Ad inspicienda divina arcana, oportet
 relinquas & sensum. & qua sunt sensuum, et quic-
 quid sensibus percipi potest: & rationem. & ra-
 tionis actiones, et quicquid ratione percipi cogno-
 sciq. potest, siue id creatum est, siue increatum, ut
 ex teipso, & ex omni cognitione earum omnium
 quas dixi rerum, ex eas atq. emigras, & venias in
 unā unitatē eius qui est supra omnem naturā at-
 que scientiā. Hac ille. Quod si hoc in hac vita fi-
 ri non posse putas, cur id docet? aut cur hominem
 in hac vita alloquitur? Quin etiam scito magi-
 strum quendam dicere super verbis Dionysii, id
 fieri posse: & quidē ita frequenter homini accide-
 re, ut omnino puer eum id spectare atque cernere
 quoties velit. Atque huiusmodi aspectus nullus
 est, quin sit preclarior, Deoque clarior, & pra-
 stabilior, quam omnia que omnes res creata, ut
 creata, prestare possint.

CAP. IX.

Bonum ni-
 si est in ho-
 mine, non
 reddit ho-
 minem
 beatum.

A Nimadversendum ac sciendum omnino est,
 nullam virtutem, nullum bonum, ne qui-
 dem ipsum bonum qui Deus est, hominem et ani-
 mam unquam reddere virtute pradiam, bonam,
 aut beatam, quā diu id extra animam est. Idem
 de peccato siue malitia sentiendum est.

Itaque quamvis bonum sit inquirere aut explo-

TATE,

vare, atq; etiam cognoscere, quid boni sanctiq; vi-
ri fecerint, aut passi fuerint, aut quomodo vixe-
rint, quidve Deus in eis, & per eos egerit ac vo-
luerit, adeo effect centies satius, ac bonius explora-
ret, & cognosceret, quis qualisq; sit status vite
sue, & quid Deus in eo sit, & velit, & agat, &
ad quam rem Deus ea velit atq; aut nolit.

Itaque hoc quoque verum est quod dicitur :
Nunquam tam bonum est exire, quin sit inter ma-
nere melius.

Hoc quoq; sciendum est, aternam beatitatem
in illo uno sitam esse, & in nullo alio. Atque ut
homo, aut anima beata vel sit, vel efficiatur, ne-
cessario est, ut illud unum sit in anima.

Queret aliquis : Quid vero est istud unum?
Respondet: Est bonum, aut bonum effectum esse.
neq; tamen est hoc aut illud bonum, quod nomi-
nari, cognosci, ostendere valeat : sed undique su-
pra omnia, neque vero opus est ut id nunc domum
in animam intret: est enim iam ante eam, sed in-
cognita. Cum dicitur oportere ad id venire, aut
ut id in animam veniat, perinde est ac si dicat id esse
querendum, sentiendum, & efficiendum. Et quia
id unum est, prestat unitas, & simplicitas multitudi-
ni: nam beatus non in multis, aut multitudine,
sed in uno & unitate sita est: neque item in illa re
creata, aut in ullo rei creata opere (ut breviter
dicam)

dicam) sed duntaxat in Deo, & in eius opere sita est beatitudo. Quamobrem debes in Deum solum, eiusq; opus spectare: & omnium rerum naturam, cum earū operibus, & ante omnia teipsum relinquare. Quinetiam omnia opera, & miracula, quae Deus vel fecit, vel nunquā facere potest, in omni, aut per omnē rerū naturā: imo etiā Deus ipso, cū omni sua bonitate, quatenus extra me est, & accidit, & facit me beatum, sed quatenus in me est, & accidit, cognoscitur, amatur, sentitur, percipitur.

CAP. X.

Illumina-
torum ap-
petentia.

Iam animadvertendum est, qui homines vera luce illustrati sunt, eos scire quicquid vel ipsi cupere aut eligere possunt: vel ab ulla omnino creatura, ut creatura, nunquā cupitū, electū, aut cognitum fuit: id nihil esse, si cum aeterno bono conferatur. Itaq; relicta omni cupiditate atq; electione, seipsos & omnia aeterno bono committunt atque credunt: deinde manet in eis cupiditas seipsos promovendi, & propius admovendi ad aeternum bonum: hoc est, ad propiorē cognitionem, ardentiorēq; amorem, & alacriorē obsequentiam, integramq; subiectionem & obedientiam, ita ut qui vis illuminatus homo possit dicere: Optarem me aeterno bono id esse, quod homini sua manus est: semperq; metuunt tales homines, ne non satis illi subiecti sint: neq; non cupiunt om-
nium

nium hominum salutem: & tamen ab hac ipsa cupiditate sunt immunes, nec eam si vendicant, quippe qui satis sciant hanc cupiditatem non esse hominis, sed æterni boni: nam quicquid bonum est, id sibi nemo debet arrogare, utpote quod sit solius æterni boni.

Præterea degunt huiusmodi homines in libertate, ita ut amisso vel penarū aut Orci metu, vel spe mercedis, aut regni cælestis, vivant in mera subiectione ac obedientia æterni boni, idque amore libero. Hoc perfecte fuit in Christo, itemq; in eius imitatoribus: in hoc magis, in illo minus. Misericordia est, quod cum nos æternum bonum, ad id quod est omnium præclarissimum instruat, atque incitet nos, id nolumus. Quid præclarius est, quam vera spiritualis paupertas? atqui cum ea nobis proponitur, nolumus eam. Nos nimium sagaces (ut ita loquar) esse volumus: ut si suavem sapor em, dulcedinem, & voluptatem in nobis sentiamus, nobiscum bene agi putemus, Deumque amemus: si hoc desit, doleamus, Deumque obliviscamur, nosque periisse arbitremur: id quod magnum vitium est, & malum signum. Etenim verus amator Deum, sive æternum bonum, eque amat in inopia, atque in copia: eque in aserbitate, atque in dulcedine, itidemque in ceteris. In his seipsum quisq; exploret.

CAP.

CAP. XI.

De Orco
& cœlesti
regno.

A Nima Christi fuit in Orcum descendens
Adam, antequam in cœlum ascenderet : at-
que idem hominis anima eveniat oportet : sed
nimadverte quomodo hoc fiat. Tum fit, cum ho-
mo seipsum novit, & intuetur, seq. ita malum in-
venit, & indignum omni consolatione & bono,
quod ei à Deo, aut à creaturis accidere queat :
præterea nihil aliud quam perpetuò damnatum
atque perditum, & hoc ipso etiam indignum se
putat : quin etiam putat indignum se omnibus ca-
lumnitiis quæ ei in hac vita possunt accidere,
æquumq. et iustum esse ut ei adversentur omnia,
doloremq. & cruciatum inferant, quibus omni-
bus sit indignus. Quin æquū esse putat, ut in sem-
piternum damnatus, & omnium diabolorum sub-
sellium sit in Orco, quibus tamen amicus sit in-
dignus. Neq. vult neq. potest ullam consolationem
aut liberationē capere vel à Deo, vel à creaturis :
sed vult libenter cōsolatione & liberatione care-
re, nec damnationē nec dolorē iniquē fertinam id
æquum iustumq. est, neq. Deo contrariū, sed Dei
voluntati conveniens : atque id amat, & boni con-
sulit. Neque quicquam agere fert, nisi culpam im-
probritatemque suam : quippe quæ sit iniusta, &
Deo contraria. Hoc ei dolorem facit, unumque
angit : atq. hoc est & vocatur vera peccati peni-
tentia.

tentia & qui ita in hac vita venit in Orcū, idem
 venit post hanc vitam in cœleste regnum: & esse-
 quitur in hac vita eiusmodi gustum, qui superet
 omnem letitiam atq; voluptatem, qua in hac vita
 ab ullis temporarijs rebus vel acciderit, vel acci-
 dere unquam queat. Quamodiu autem homo sic
 est in Orco, nullus eum neq; Deus, neq; creatura
 consolari potest: quemadmodum scriptum est, In
 inferno nulla est redemptio. Hec de re dixit qui-
 dam: Perij, interij, vivo sine solatio, foris & intus
 damnatus, neminem oro ut liberer. Iam vero
 non relinquit Deus hominem in hoc Orco, sed
 eum sibi asciscit, ita ut homo nihil cupiat, nisi dun-
 taxat æternum bonum, intelligatque æterno bono
 supra modum bene esse. Atque hac est eius volu-
 ptas, pax, gaudium, quies, & satis habere. Cumq;
 homo nihil nisi æternum bonum, in seipso vero
 nihil curat aut expetit, tum fit, ut æterni boni
 pax, gaudium, voluptas, letitia, & huius generis
 alia, omnia sint hominis, atque ita fit homo in re-
 gno cœlesti. Hic Orco, & hoc cœleste regnum,
 sunt homini in hac vita due bona itaque via:
 quas qui rite & bene invenit, beatus est. Nam
 hic Orco finitur: sed cœleste regnum permanet.

Præterea homini animadvertendum est, cum
 est in hoc Orco, nihil esse quod eum consolari
 possit: nec posse eum credere, se unquā liberatum

ant consolatum iri. Rursum cum est in hoc cœlesti regno, nihil enim cruciari aut desolare potest, neque credit posse se cruciari aut desolari : & tamen post hunc Orcum consolatur, & liberatur, & post hoc cœleste regnum, cruciatur, et solatio privatur. Iam ita evenit homini hic Orcus, & hoc cœleste regnum, ut nesciat unde veniat, neque potest homo quicquam sua ope vel facere, vel omittere, unde illa vel ei eveniant, vel ab eo discendant. Nec potest homo sibi ipsi quicquam horum dare, aut adimere, conciliare aut deconciliare. Quin accidit hic, quemadmodum scriptum est : Spiritus ubi vult spirat, & in eius vocem audis (videlicet, dum præsens est) sed nescis unde veniat, aut quo abeat. Et cum homo in alterutro est, bene cum eo agitur, potestq; in Orco tam tanto esse, quam in cœlesti regno. Ac quamdiu homo est in hac vita, potest sepiissime ex uno in alterum transire : et quidem intra diem & noctem interdum sepius, idq; absque seipso. Ac cum homo in neutro horum est, cum creaturis rem habet, & ultro citroque nutat, neque scis quò se vertat. Itaque nunquam debet hoc duo animo oblivisci.

CAP. XII.

De vera
pace.

Dicunt multi, se non habere pacem aut quietem: sed multis rebus adversis, calamitatibus, angoribus, doloribus consistari. Si hoc pa-
cto

Ho rei veritatem considerare atq; animadvertere
 velis, haberet etiam diabolus pacem, si res pro e-
 ius voluntate atq; arbitrio haberent. Hanc ob cau-
 sam perpendenda atq; animadvertenda nobis est
 pax, quā Christus suis discipulis ad extremū reli-
 quit, ubi ait: Pacem meam relinquo vobis, pacem
 meam do vobis; non qualem dat mundus: nam
 mundus suis donis decipit. Quam vero pacem in-
 telligit Christus? Interiorem videlicet, quae per
 omnes calamitates, res adversas, angustias, misce-
 rias, & infamias, aut si quid simile est, perfrumpit
 atque penetrat. Ita ut in ea sit homo latus & pa-
 tiens, quemadmodum eius chari discipuli fuerant:
 nec illi solum, sed & omnes electi amici Dei &
 veri imitatores Christi. Hoc igitur tibi persuade:
 Si quis amorem, diligentiam, studiū ad hoc confer-
 ret, is posset verā aeternamq; pacem, qui Deus est,
 quantum creatura est possibile, satis cognoscere.

Dicit Taulerus: Sunt quidam in hac vita, qui Taulerus.
 imaginibus nimis cito valedicunt, antequam eos
 veritas ab ipsis liberaverit. Et quia ipsi seipsums libe-
 rant, ideo vix, aut ne vix quidem, ad veritatem
 possunt pervenire. Propterea debet semper diligen-
 ter animadverti opus Dei, eiusq; preceptio, im-
 pulsus, & admonitio: non hominis opus, preceptio,
 & admonitio.

Iam sciendum est, neminem illuminari posse, nisi
 primus

Ad pacem
 gradus unus

prius sit purgatus, mundatus, atque liberatus. Et porro neminem cum Deo auri posse, nisi prius illuminetur: itaque sunt tres viae. prima est purgatio, altera illuminatio, tertia unio.

CAP. XIII.

Adami lapsus, & Christi correctio.

Obedientia quid sit

Quicquid in Adamo interijt atq; mortuum est, id in Christo resurrexit & revixit. Quicquid in Adamo resurrexit & revixit, id in Christo interijt & mortuum est. Quid vero est id? Dico esse veram obedientiam, & inobedientiam. Quid est autem vera obedientia? Dico hoc esse: Debet homo usque adeo plane sine seipso, & suis, hoc est, sine ipsitate, et egoitate (ut ita loquar) consistere atque esse, ut seipsum & sua non magis querat & estimet in omnibus rebus, quam si non esset: & seipsum non magis sentiat, seq; & sua (itemq; omnes creaturas) non pluri faciat, quam si non esset. Quid igitur est, id quod est, & quod in precio habendum est? Dico id esse duntaxat unum, quod nominatur Deus. atque hoc est vera obedientia in veritate: atque ita fit in beata eternitate, ut in ea nihil queratur, estimetur, aut ametur, nisi illud unum: nihil item in precio habeatur, nisi idem unum.

Inobedientia.

Hic percipi potest quid sit inobedientia, videlicet, cet, quod homo sibi aliquid tribuit, seque patat esse, scire, & posse aliquid, & seipsum & sua in rebus

bui querit, scriptura aquat, & similia.

Ad veram obedientiam fuit & est bene con-
ditum, eamque Deo debere, & que hac obedientia in
Adamo perijt & mortua est, & in Christo resur-
rexit & renixit. Inobedientia vero in Adamo
surrexit & vixit, & in Christo mortua est & sa-
ne humanitas Christi, ita prorsus sine seipsa, & si-
ne omnibus fuit constituta quæ nulla unquam crea-
tura sic constituta, fuitque nihil aliud, quàm di-
vini quodam sine habitatio Dei. Ac quicquid Dei
eras, & quod illa humanitas erat, & vivebat, &
quodam Dei habitatio erat, horum nihil sibi ven-
dicavit illa: ne ipsam quidam divinitatem sibi ven-
dicavit, cuius habitatio ipsa erat, neque quicquam
eorum quæ divinitas illa in eo volebat, aut volebat
neque quicquam quæ in eadem humanitate unquã
acciderunt, aut tolerata sunt. Sed in humanitate
nulla erat nec arrogatio, nec questio, aut cupidi-
tas, nisi duntaxat questio sine cupiditate, quæ pacto
divinitati satisfaceret. Atque eam ipsam cupidita-
tem, non sibi tribuebat humanitas.

De hac sententia non possunt hoc loco plura scri-
bi, aut dici: est enim ineffabilis, nec unquam peni-
tus explorata fuit, nec unquam prorsus exprime-
tur: est enim eiusmodi, ut dici, scribi que nequeat,
nisi ab eo qui id ipsum est & vivit.

CAP. XIII.

Vetus &
novus ho-
mo quid sit

Hoc quoque animadvertendum est: Cum sit veteris et novi hominis mentio, sic res intelligenda est. Vetus est Adamus & inobedientia, ipsius, egoitas, & similia: at novus homo est Christus & obedientia.

Cum de moriendo, & pereundo, & similibus dicitur, sic intelligendum est. Oportet veterem hominem in nihilum redigi: & quando, & ubi hoc in divino lumine acciderit, renascitur novus homo. Item cum dicitur, oportere hominem in seipso mori: perinde est ac si dicas, oportere hominis ipsitatem & egoitatem mori. Hinc dicit Paulus: Exuite veterem hominem cum suis operibus: & induite novum hominem, qui secundum Deum conditus atque formatus est. Qui in sua ipsitate, & secundum veterem hominem vivit, is est & vocatur Adam filius, potestque, quam maxime, & re ipsa, in eo vivere, & est etiam diaboli filius atque frater. Sed qui in obedientia, & in novo homine vivit, is est Christi frater, & Dei filius.

Iam ubi vetus homo moritur, & novus nascitur, ibi fit altera nativitas, de qua dixit Christus: Nisi renati fueritis, non intrabitis in regnum Dei. Paulus quoque dicit: Quemadmodum in Adam moriuntur omnes homines, ita in Christo reviviscunt omnes. quasi dicat: Quicumque Adamum sequuntur

ponitur in obedientia, bi mortui sunt, nec un-
 quam vivunt, nisi in Christo, hoc est in obedientia.
 Causa hac est: Quamdiu homo Adamus est, aut e-
 ius filius, sine Deo est. Dicit Christus: Qui non est
 mecum, contra me est. Qui igitur contra Deum
 est, is corā Deo mortuus est. Hinc efficitur, ut om-
 nes Adams filij mortui sint corā Deo: sed qui cum
 Christo in obedientia est, is cum Deo est, & vivit.
 Hoc quoque scriptum est: Peccatum est, quod se
 creatura avertit à creatore, atque hoc illius simile
 est, idemq. est. Qui enim in inobedientia est, is in
 peccato est: nec unquam peccatum corrigitur aut
 emendabitur, nisi reditione ad obedientiam. Ac
 quomodiū homo in inobedientia est, nunquam pec-
 catum corrigitur, aut emendatur, quicquid homo
 faciat: id quod ex eo intelligitur, quod inobedien-
 tia est ipsam peccatum. Quod si homo ad veram
 obedientiam revertitur, omnia sunt correctā, emen-
 data, atq. condonata: alioquin fieri id non potest.
 id quod notatu dignum est. Quod si posset diabo-
 lus ad veram obedientiam venire, fieret angelus,
 cuiusq. omne peccatum & improbitas corrigeret-
 ur & emendaretur, & semel condonaretur. Rur-
 sum si angelus ad inobedientiam venire posset, es-
 set continuo diabolus, etiamsi nihil aliud faceret.
 Si fieri posset ut aliquis homo ita omnino & pla-
 ne sine seipso, & sine omnibus esset in vera obe-

diem ia, ut Christi humanitas fuit, is esset expert
 peccati, & unum cum Christo: & esset idem gra-
 tia, quod fuit Christus natura. Verum negant id
 fieri posse itaq; erga aiunt, neminem esse expertem
 peccati. Vicinque se res habeat, hoc constat: Quo
 quisque propior est huic obedientie, eo minus est in
 eo peccati: & quo remotior, eo plus peccati. De-
 nique ut sit homo bonus, melior, optimus, malus,
 peior, pessimus, sors, aut beatus a Deo, hoc uni-
 versum in hac obedientia & inobedientia situm est.
 Propterea hoc quoque scriptum est: Qui plus est
 ipsitatis et egoitatis eo plus est peccati et improbi-
 tatis, et quo minus illius est, eo huius quoque minus
 est. Hoc item scriptum est: Quo magis decrescit
 meum ego, hoc est, egoitas, et ipsitas, eo magis in
 me crescit Dei ego, hoc est Deus ipse.

Si essent omnes homines in vera obedientia,
 nullus esset dolor, aut miseria, nisi qui sensibus
 perciperetur: sed is esset facilis, neque conqueren-
 dus id quod hinc colligi potest: Si enim illud fie-
 ret, essent omnes homines concordes, neq; quisquam
 alteri dolorem inferret aut noceret, neque item vi-
 ueret aut faceret quisquam contra Deum. Unde
 igitur venire posset dolor et miseria? At nunc
 (proh dolor) sunt omnes homines, omnisque mun-
 dus in inobedientia. Quod si esset aliquis homo
 prorsus et plane in obedientia, sicut Christus et a
 nobis

nobis fuisse creditur, & reuera fuit (alioquin non
 fuisset Christus) huic homini essent omnes homi-
 nes inobedientes, eique calamitosum acerbum
 lorum facerent: essent enim omnes homines et con-
 trary: id quod ex eo intelligi potest, quod homo in
 hac obedientia esset unus cum Deo, & Deus, i-
 pso esset ibi ipse homo. Nunc est omnis inobedientia
 contraria Deo, & nihil aliud. Reuera Deo nihil est
 contrarium, non creatura, non creatura opus, aut
 quicquid cogitari potest: horum nihil
 est Deo contrarium, aut quod ei displiceat,
 nisi dixerit inobediens. At homo inobediens a-
 deo ei displicet & contrarius est, adeoque de eo con-
 queritur Deus, ut si homo contrarius dolet, Deus
 multo magis dolet, pro eo quod homo dolet, & ea
 que sunt ipsi contraria, sentire potest, libenter velit
 Deus vel eternis mortis perferre, ut inobedientia
 in bonum occideret, suamque obedientiam ibi rursus
 gignere videret. At quomodo nullus homo ita pro-
 fus & plene sit in hac obedientia, ut sua Christus:
 firmitatem potest, ut aliquis homo ita propius eam
 accedat, ut diuinus, & Deus factus, ut vocatur, &
 sit. At quo propius ad eam accedat homo quoque, ma-
 gis diuinus et Deus efficitur, eo molestius est ei om-
 nis inobedientia, peccatum, iniuria, eoque magis ei
 dolet, & per se acerba est. Inobedientia & pec-
 catum vultus est. Nullum est peccatum, nisi inobe-

dientia, et quod ab inobedientia proficiscitur.

CAP. XV.

Debet ho-
mo Deo
bonum, si-
bi malum
tribuere.

Perpende quae iam dicuntur. Sunt quidam homines qui arbitrantur et dicunt se usque adeo esse mortuos, et ex seipsis exivisse, ut debeant esse et vivere vitam doloribus carentem, nullisq. rebus tristibus attingi (perinde ac si omnes homines essent in hac obedientia, aut nulla creatura foret) atq. ita suavem facilemque vitam degere, et animo indulgere, atq. omnibus in rebus, quacunque tandem illa sint, volentem sese dedere. Enimvero non ita est: quippe cum statum est, quem supra diximus. Equidem id ita esset, si essent omnes homines obedientia praediti, sed non sunt: itaq. ne hoc quidem ita est.

Dicit aliquis: Atqui deberet homo ab omnibus liber consistere, neq. sibi quicquam vel mali vel boni tribuere. Respondeo; Bonum sibi nemo debet tribuere, quippe quod Dei sit, et eius bonitatis. Sed gratiam, et aeternum premium habet homo qui ad hoc idoneus, paratus et accommodatus est, ut sit aeterni boni et divinitatis domus atque habitatio, ut ea in ipso potestatem, voluntatem, opusq. suum exercere possit sine impedimento. Sed si seipsum excusare vult homo, et malum quicque sibi non tribuere, sed in diabolum improbitatemque declinare, dico malam gratiam, infamiam,

miam, et æternum infortunium ac damnationem
huic homini debere: quod ad id idoneus, paratus,
accommodatusq; sit, ut in eo diabolus, delin, inu-
daciun, ceteraq; improbitas, voluntatem, pro-
statem, opus, orationemq; suam habere possit, utq;
sit ipse illius domus atque habitatio.

CAP. XV.

Hoc quoq; animad vertendum, credendum & Christiana
sciendum est, nullam tam præclaram & vita opti-
bonam, tamq; Deo charam esse vitam, quam v- ma est.
tam Christi, quæ tamen omni natura & ipsitati
vita est acerbissima. At dissoluta, liberiorq; vita,
est omni natura, ipsitati & cogitati dulcissima
suavissimq;, sed non est optima, aut præclarissi-
ma: potest tamen in nonnullis hominibus optima
fieri. Verum quamvis Christi vita acerbissima sit,
est tamen omnium charissima: id quod hinc per-
cipi potest, quod ea est cognitio, qua cognosci-
tur verum simplexq; bonum. quod quidem bonum
nō est hoc aut illud, sed id est de quo dicit Paulus:
Cum perfectum & integrum veneris, abolabitur
omnis divisio & imperfectio. Quæ eius sententia
talit est: perfectum superat omnem divisionem, et
omne divisum & imperfectum nihil est præ per-
fecto: ita abolabitur etiam omnis cognitio divisæ
Cum integrum cognoscitur, & ubi cognoscitur,
ibi necesse est ut etiam ametur, ita ut aliis amor

quo homo seipsum & alia amat, in uniuersum aboleatur: atque hæc scientia cognoscit etiam quid optimum & præclarissimum sit in quaque re idque amatum, uero Deo: & quidem nullam aliam ob rem, quam propter uerum bonum. Atque ubi est hæc scientia, ibi scitur Christi uitam esse optimam & præclarissimam, ideoque etiam omnium charissima est: & libenter habetur neque fortiter neque curatur utrum ea natura, aut alioquin cupiam, suauis aut aspera, grata aut molesta sit.

Præterea animaduertendum est, in quo homine uerum hoc bonum cognoscitur, ibi oportere etiam uitam Christi esse & manere usque ad mortem corporis. Qui aliter opinatur, fallitur: & qui aliter dicit, mentitur: & in quo homine uita Christi non est, ei ne uerum quidem bonum, aut ueritas cognita est.

CAP. XVII.

Via ad
Christum.

Nemo se putet ad hanc ueram lucem, ueramque scientiam, aut ad Christi uitam peruenire posse, multis questionibus, aut additionibus, aut legendo, aut studendo, aut excellentibus arduisque scientiis, & eruditione, aut excellenti naturali ratione: dicam amplius. Quamdiu homo quicquid de re quampiam retinet, aut aliquid in amore, estimatione, cupiditate, studio suo tractat aut in manibus habet, quicquid illud eandem est, sine ipsemet

ipse esset bonus, siue quodcumq; aliud, non pervenit ad hoc. Hoc effatus est ipse Christus, ubi ait: Si vis venire post me, renuncia tibi ipsi, et sequere me. & Qui ipsi sibi non renunciat, & qui sua vita non renunciat, eamq; derelinquit, & perdit, non est me dignus, nec esse potest meus discipulus. quorum eum verborum sensus hic est: Qui non omnia relinquit & perdit, is nunquam vero cognoscere, neque ad meam vitam venire potest. At licet hoc hominis ore dictum non fuisset, dicit tamen idem veritas per seipsam: est enim hoc ipsa veritate verum. Verum quandiu homo partem & portionem, & maxime seipsum amat, idq; trahit, & in precio habet, adeo cecus est, & cecus efficitur, ut nullum bonum noverit, nisi quod sibi suisq; utilissimū, accommodatissimū, iucundissimūq; sit. Hoc inquam optimū ducit, habetq; charissimū.

CAP. XVIII.

Igitur quoniam vita Christi est omni natura Christi vi-
 ipsitati & egoitati acerbissima: propterea ad ta huma-
 veram vitam Christi, oportet omnem ipsitatem, na sapien-
 egoitatem, & naturam relinquere, perdi, ac quo mo- tiz invisa
 ri: propterea abhorret cuiusq; natura ab hac vi- est.
 ta, eamq; opinatur esse malam, iniustam, & stul-
 tam; & sibi vitam asciscit, quae ipsi accommodata sit,
 & iucunda; et hanc (ea est cecitas) dicit esse om-
 nium optimam. Vides nullam esse vitam, quae na-

intra ita congruat, itaq; incunda sit, quam liberior
dissolutaq; vita. Itaq; huic adheret natura, seq; i-
psa, & sua ipsitate fruatur, & sua ipsius pace &
tranquillitate, & porro omnibus suis. Atq; hoc in
ijs potissimum accidit, in quibus inest excellēs ra-
tio naturalis. Hec enim ita alte in sua ipsa luce,
& in seipsa scandit, ut putet seipsam esse eter-
nam veramq; lucem, seque ipsam pro ea vendit:
& à seipsa decepta, alios non secum decipiat, qui
& meliora nesciunt, et ad id insuper propensi sunt.

CAP. XIX.

Christiani
status est
ineffabilis.

Hic quæret aliquis; Quoniam in statu sit bo-
nus, qui veram hanc lucem, quoad eius fieri
potest, sequatur? Cui ego respondebo; Id nun-
quam profecto recte dici posse. Cur tandem? Quo-
niam qui id non est, id dicere non potest: &
qui id est atq; novit, is quoq; ita dicere non potest.
sed si quis id scire velit, expellet donec ipse sit id.
Ceterum credo eius externam obversationem at-
que mores esse tales, ut quicquid fieri oportet &
convenit, id cadat in eum: quicquid vero fieri non
oportet aut convenit, sed mera hominis libido est,
dicentis, Sic volo, sic inbecid non cadat in eum.
Verum homo multa sibi persuadet oportere &
debere fieri, quæ tamen falsa sunt, nec fieri debent.
Si hominem impellis sua superbia, avaritia, aut
aliud quodpiam vitium & improbitas, ad aliquid
faciendum

faciendum, aut omittendū, dicit id necesse esse, & debere fieri. Si enim impellit hominum favor & amicitia, aut sua ipsius libido in aliquam, aut ad aliquā rem, aut ab eadem abstrahit, dicit id oportere & debere fieri. Atqui hoc sunt omnia falsa. Quod si homo nullum aliud haberet Oportet aut debet fieri, nisi id ad quod eum Deus conservator noster & veritas convertit atq; impellit, haberet interdū plus negotij atq; operis, quam nūc habet.

CAP. XX.

Dicitur, Diabolus, cuius spiritum aliquando aliquis hominem ita possidere atque obtinere, ut homo nesciat quid faciat aut omittat, sitq; sui ipsius imperi male spiritus ita imperante, ut in eo, cum eo, per eum, & ex eo faciat aut omittat quicquid velit. Hoc quidem quodammodo verum est, quod totum mundus possidetur atq; agitur à diabolo, videlicet vitijs, dolis, ceteraq; improbitate et vitijs, quae sunt omnia diabolica. Si quis igitur Dei spiritum ita possideretur atq; ageretur, ut nesciret quid faceret aut non faceret, essetq; imperi sui, ut voluntas spiritusq; Dei moderaretur ei, ageretq; & faceret aut omitteret cum eo, & ex eo, quicquid vellet, & quomodo vellet, is esset unus illorum hominū, de quibus dicit Paulus: qui Dei spiritum sentiunt et aguntur, hi sunt Dei filij, non legi subiecti. Et quibus dixit

Mundus
est furiosus

Christus;

Christus; Non vos igitur estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri loquitur in vobis. Sed ego metuo, ne sint centum millia, vel potius innumerabiles, qui a diabolo agantur, cum interea ne unus quidem Dei spiritus agatur, id quod ex eo fit, quod homines maiorem cum diabolo, quam cum Deo, habent similitudinem. Ego itas & ipsitas sunt omnino diaboli, ideoque diabolus est. Iam autem aut altero verbo explicari possunt omnia, quae hisce tot verbis dicta sunt, videlicet. Esto totus & plane sine teipso. Tamen pluribus illis verbis magis & melius declarata, demonstrata, & distincta res est.

Iustitiae assequendae ratio.

Nunc dicet aliquis: Ego sum ad ista universa imparatus, itaque fieri istud in me non potest: atque ita adipiscuntur & inveniunt semper homines excusationem. Ad quod responderi potest in hunc modum: Quod homo paratus non est, aut non paratur, eius certe culpa est. Nam si homo nihil alioquin aliud curaret, aut ageret, nisi ut preparationem in omnibus rebus perpenderet, et ut prepararetur operam daret, certo Deus eum satis prepararet, tantumque diligentia, curis, et studij ad preparationem adhiberet, quantum ad infundendum in eum, tam autem paratum, illa bona. Tamen sunt aliqua viae quae huc ducant, quoniam admodum dici solet: Si quis vult artem aliquam discere, quam nesciat, ad eam discendam qua-

tuor requiruntur. Primum, quod omnium est, maxime necessarium, est magna cupiditas, diligentia, & assiduum studium, quo id fieri possit. Hoc si abest, fieri res nunquam potest. Alterum est, ut aliquid habeas, quo possis discere. Tertium, ut preceptorem accurate & diligenter intuearis, & attendas, atq; colas: ei credas & obedias, et eum imitere. Quartum est, ut ipsemet etiam rem aggrediare atque exerceas. nam si horum unum abest, nunquā possis artem vel discere, vel adipisci. Eadem est ratio preparationis: ac qui primum habet, videlicet diligentiam, & assiduam seriamq; finis adipiscendi cupiditatem, is querit & invenit omnia qua ad eum pertinent, conducunt, & utilia sunt. Qui vero studium, amorem, & cupiditatem non habet, is etiam non querit, & porro non invenit: manetque certe imparatus, nec nunquam pervenit ad finem.

CAP. XXI.

TRaduntur etiam via quadam, & preparationes ad hanc rem: videlicet oportere Deum pati, eiq; obedientem, obsequentem, & subiectum esse, id quod verum est. Nam si quis ad eum finem venisset, qui in hac vita haberi obtineriq; potest, esset his omnibus plane perfecteque praeclusus. Verum qui Deum pati debet atq; vult, oportet ut is etiam omnia patiatur: hoc est, Deum, &

Via ad vitam
Christi.

& seipsum, et omnem rerum naturam, nullo excepto. Et qui Deo obediens, obsequens, subiectus esse debet atque vult, oportet ut is obsequens, obediens, subiectus sit duntaxat patiendo, non agendo: suntq; ei silendo & perseverando intimis animi sensibus, taciteque occulte patiendo, omnia in univrsam ferenda ac perpetienda. Atq; in his omnibus nullum prestandum aut cupiendum est auxilium, nulla excusatio, nulla oblocutio aut ultio. Quin etiam in ijs omnibus dicit amatrice & submissa misericordia: Pater ignosce eis, nesciunt enim quid faciant. Hec quidem esse bona via ad optimum, & preparatio ad ultimum finem, quem possit homo in hac vita adipisci, hoc est, amabilem vitam Christi. In vita enim Christi sunt & tenentur suprâ nominate vie, plene atque perfecte usque ad finem vite corporis. Quapropter ad amantem vitam Iesu Christi, nulla alia, aut melior & preparatior via est, quam ut eandem vivas, & in ea te exerceas, quoad eius fieri potest. Quid ad hoc requiratur, iam nōnihil dictū est: ac quicquid vel hic vel alibi dictū est, id totū via est, aut vie modus ad verum finem. Sed qui sit finis, nemo dicere potest. Quod si quis id scire cupit, incedat recta ad eum via, hoc est, per hanc Christi vitā

CAP. XXII.

Sunt tamen etiam viae ad vitā Christi, quæ admodum

admodum iam dictum est. Quando & ubi Deus In quo ho-
 & homo condunati sunt, ita ut vere dici possit, mine sit ve-
 & ipsa veritas agnoscat, unum esse verum perfe- rus Chri-
 ctumq; Deum, verum perfectumq; hominem, & stus.
 homo ita Deo cedat, ut ibi Deus ipse sit homo,
 sitq; etiam ibi Deus, ibiq; unice agat, faciat, & o-
 mittat sine ullo ego, mihi, meum, & similibus:
 Vbi hac inquam adsunt, ibi est verus Christus, &
 nusquam alibi.

Cum sit igitur hic verus & perfectus homo,
 est etiam perfectus sensus voluptatis & doloris,
 amoris & rerum adversarum, & omnium quae
 extra & intus sentire possis, & experiri. Et quia
 Deus ibi homo ipse est, potest etiam sentire &
 cognoscere amorem, et res adversas, et id genus
 alia. Ac quemadmodum homo qui Deus non est,
 omnia quae homini voluptatem faciunt, aut dolo-
 rem, sentit atque cognoscit, et maxime quae ipsi
 contraria sunt: ad eundem prorsus modum acci-
 dit, ubi Deus et homo unum est, et tamen Deus
 homo ipse est. Ibi omnia sentiuntur, quae Deo et
 homini contraria sunt. Ac quemadmodum ibi ho-
 mo ad nihilum redigitur, et Deus omnia est: sic
 accidit etiam ei quod homini contrarium est, do-
 loremque facit: hoc est, etiam ad nihilum redigi-
 tur, atque hoc durare oportet à Deo, quomodo cor-
 poralis naturalisque vita durat et est.

Hoc

Hoc quoque adiuvandum est, id unum, ubi Deus & homo uniti sunt, consistere sine seipso, & sine omnibus, atque ab omnibus liberum esse: hoc est, esse propter Deum, non propter hominem, aut creaturas. Nam Dei proprium est, ut sine his aut illo, sine ip[s]itate, & egeitate, & similibus, consistat atq[ue] sit. Sed creatura proprium est, seipsam & sua, & hoc aut illud, hic aut illic querere & velle, in omnibus quae facit, aut omittit. Cum igitur creatura sive homo, suum proprium suam ip[s]itatem, sive seipsum amittit & exit, fit ut Deus in eum intret, cum suo proprio, hoc est cum sua ip[s]itate.

CAP. XXIII.

Quid sit
diversitas spir.

HOc quoque perpendendum est: Postquam homo omnem viam confecit, quae eum ducit ad veritatem, in eaq[ue] se exercuit: & tandem, tamq[ue] multum acerba passus est, ut se putet iam omnino esse perfunctum, mortuumq[ue] & ex seipso egressum, Deoq[ue] plane deditum: tunc primum fertur in eo diabolus semen suum, ex quo semine crescunt deinde fructus duo. Unus est, spirituales divitiae, sive spiritualis superbia: altera est, inordinata falsa libertas. Haec sunt duae sorores, quae frequenter & libenter una versantur. Atq[ue] hoc si accidit. Diabolus sic hominem afflat, ut homo opinetur & putet, sese ad supremum summumq[ue] pervenisse.

se₂

se, neque deinceps amplius scriptis, aut alia vltiore
 egere, & in vniuersum nullum indignum evasisse.
 Hinc surgit in eo magna quadam pax & alacri-
 tas, ex qua consequitur ut ita loquatur: Age iam,
 nunc ego sum supra omnes homines, scioque & in-
 telligo plura quam totus mundus: ideoque equum
 & par est, ut sum omnium creatorum Deus, mi-
 hi que omnes creature, & maxime omnes homines
 seruiant, & me venerentur, mihiq; subiciantur:
 idque querit & expetit, & libenter accipit cum
 ab omnibus creaturis, tum potissimum ab homine,
 sibi que videtur his omnibus esse dignum, & ea sibi
 sane debere: habetque vniuersos homines pro pecu-
 niis, ac quicquid eiusmodi est, ut possit eius cor-
 pori, carni, nature, suauitatem, voluptatem, iucun-
 ditatem letitiamque conciliare, eo omni se putat
 esse dignum: idque querit & accipit, quando cum-
 que adipisci potest. Omniaque illi nimis parua vi-
 dentur, que ipsi prestari possint, putatque se his
 omnibus esse sane dignum. Atque omnes homines
 qui ei seruiunt, subiectique sunt, etiam si fures sint,
 aut latrones: tamen dicit esse preclara & fidelia
 pectora, & charitate atque fide erga veritatem,
 & erga pauperes homines preclara & quidem eos
 laudat, querit, & sequitur ubicunque sint. Quod si
 quis superos istos homines non colit, nec eis ipso-
 rum arbitratu obsequitur & subiectus est, is etiam

ab eis non laudatur : quinimò facile vituperatur,
neque queritur, etiamsi sanctimonia ipsum diuum
Petram equaret.

Igitur postquam hac spiritualis superbia sibi
videtur neque scriptis neque doctrina similibus ve
rebus indigere, fit ut non solum pro nihilo ducat,
sed etiam derideat omnes ritus, instituta, leges, &
praecepta ac sacramenta sanctae Ecclesiae : neo non
omnes homines qui his ordinibus utantur, & eis
aliquid tribuant. Hic facile est perspicere duas has
sorores unà habitare. Præterea quandoquidem ar
bitratur dives hac superbia se plura scire & intel
ligere, quàm omnes homines : fit etiam ut plura
garrere, loquique velit, quàm ceteri omnes homi
nes, suaque dicta & orationem velit solam in pre
cio haberi atque audiri, omniaque alia dicta & ora
tionem pro iniusta, vel potius pro ridicula stultaq;
haberi.

CAP. XXIV.

Pauperes
spiritu qui
nam sint.

AT ubi spiritualis paupertas, veraque spiri
tualis summissio est, ibi longè alia res est:
atque hoc ex eo fit, quod verè comperitur atq; co
gnoscitur hominem per seipsum, suaque ope nihil
esse, nihilque posse, neq; ad quicquam idoneum ef
se, aut quicquam habere, nisi vitia, nequitiam, at
que improbitatem. Hinc consequitur, ut homo se
ipsum prorsus indignum inueniat omnibus his
qua

qua ipsi à Deo, aut ab omnibus creaturis possint
 evenire, seque Dei & omnium creaturarum causa
 pro Deo debere & pati, & interdum agere, ideoq;
 in nullam rem verè ius habere, ita ut ex animi deo-
 missione sic loquatur. Aequum & par est, ut Deus
 & omnes creatura mihi adversentur, & ius ad-
 versum me atque in me habeant, & ego nemini sim
 contrarius, & in nullam rem ius habeam. Hinc
 efficitur, ut is homo nihil vel à Deo, vel à creatu-
 ris petere aut expetere audeat aut velit, nisi dum-
 taxat necessaria, idque omnino timide, & beneficij
 loco, non iure: nec etiam suo corpori aut natura
 plus boni aut voluptatis concedat, quàm postulat
 necessitas: neq; sinat aut permittat sibi quenquam
 opitulari aut servire, nisi postulante necessitate,
 idq; non sine timore, quippe qui in nullam rem ius
 habeat, sibi que omnibus indignus esse videatur.
 Præterea existimat hic homo, omnia sua verba
 atque dicta nihil aliud esse quàm stultitiam. pro-
 inde neminem alloquitur aut affatur, docendi aut
 reprehendendi gratia, nisi impellente divino a-
 more & fidelitate: atque idipsum cum metu fit, &
 quàm fieri potest parcissimè.

Illud etiam in hac spirituali paupertate &
 summissione intelligitur atque comperitur, omnes
 homines prorsus, planeque à seipsis pendere, & ad
 vitia improbitatisque pronos & proclives esse: &

propterea necesse & conducibile esse, ut sint instituta, ritus, leges, & precepta, quo cecitas his edoceatur, & improbitas in ordinem cogatur: quod nisi fieret, efficerentur homines longè cecibus alijsue bellis deteriores, & inordinatiores. Quin etiam hisce ritibus & institutis alliciuntur et convertuntur multi mortales ad veritatem, quod alioquin non fieret. Et quidem pauci homines ad veritatem venerunt, qui non prius instituta & ritus acceperint, seque in eis exercuerint, dum nihil aliud aut melius nossent. Hinc fit, ut leges, precepta, instituta & ritus, in demissa spiritualitate, spiritualiq; paupertate, non despiciantur aut contemnantur: nec item homines qui his utuntur, & ea tractant. Quin pra amore & misericordia sic conqueruntur, & aliorum vicem cum dolore miseriatur homo. O Deus & veritas, ego apud te conqueror, & tu idem ipse conquereris, quòd humana cecitas, vitium, improbitas efficiat, ut id necesse sit fieri q, debeat, quod tamen re ipsa necesse non esset, neque fieri deberet. Atq; hic est quadam cupiditas, ut homines qui nihil melius aut aliud sciunt ad veniendum ad veritatem, sciant & intelligant cur eandem omnes leges & instituta sint atq; fiant: eaque capeffit hic de quo loquor, spiritum pauper homo, unà cum alijs, qui meliora aut alia nesciunt, & ea cum eis usurpat, quo eos hac ratione con-

seruet,

seruet, ne ad malas res sese conuertant, aut ut eos, si fieri potest, propius adducat.

Igitur quicquid hactenus de paupertate & summissione diximus, id verè ita est, potestque planum ac testatum fieri vita verbisque Christi, qui omne opus vera demissionis exercuerit atque perfecit, quemadmodum & in eius vita reperitur, & ipse verbis docuit, dicens: Discite à me, qui benignus sum, & demisso corde. Antiquam quidem legem et disciplinam, itemq; homines legi subiectos non neglexit aut despiciatus est: illud quidem dixit, id non satis esse, quin ulterius progrediendum esse, sicuti profectò est. A Paulo quoque sic scriptum est: Christus legem assumpsit, ut eos qui erant sub lege, liberaret: hoc est, ad propria, meliora que posset perducere. Dixit item Christus: Non veni ut mihi inserviat, sed ut ipse inserviam. Breuiter, in omnibus verbis, factis, vitaque Christi, nihil nisi vera veraque summissio & pauperies inuenitur: & quemadmodum superius dictum est, ubi Deus homo est, & ubi Christus est, ibi omnino necesse est ut hoc adsit. Rursum, ubi animi elatus est, & spirituales diuitie, & lenis animi libertas, ibi neque Christus neque Christi verus imitator est. Dixit Christus: Tristis est anima mea usq; ad mortem: de morte corporis loquitur: id quod ex eo erat, quod ex Maria natus erat, usq; ad mortem corporis,

poris, atq; hoc undenam esset, superius dictum fuit. Dicit Christus: Beati qui sunt pauperes spiritu, hoc est, verè demissi. nam Dei regnum eorum est. Sic dicit etiam veritas, nisi quod non scriptum est: Miseri & detestabiles sunt, qui spiritum diuites, & elato animo sunt: nam eorum est regnum diaboli.

Atque hac ita se verè habere comperiuntur, ubi Deus homo est. Verum ubi Christus, cuiusq; verè imitatores sunt, ibi necesse est ut vera, intima & spiritualis summissio spiritualisque paupertas adsit, depressusque & persenerans animus, quem quidem animum oportet interius plenum esse, arena occultaque calamitatis & doloris, usq; ad mortem corporis. Atque hoc ego tibi verè confirmo: qui aliter opinatur, decipitur, & alios secum decipit, sicuti supra dictum est. Hanc ob causam recedit omnis natura & ipsitas, ab huiusmodi vita, adberetque falsæ & liberæ vitæ, sicuti supra dictum est.

Nunc superveniet Adamus aliquis aut diabolus, qui sibi patrocinari, aut se excusare volet, atque ita dicet: Contenditur sanè, Christum fuisse sine seipso, & huius generis alia, & tamen loquitur sæpe de seipso, seq; de hac aut illa re iactat. Ad quod ego sic respondeo: Vbi veritas agere velleque debet & vult, nulla alia eius voluntatis, cupiditatis & actionis causa est, nisi ut veritas cognoscatur

cur & patefieri et que hoc erat in Christo; & huc
eius dicta factaque pertinebant: ac quicquid ad id
utilissimum optimumque erat, & quaecunque item
ab eo fiebant, ab his erat ipse immunis, sicut & ab
alijs omnibus que fiebant.

Dices: Erat ergo in Christo aliqua causa, cur
quidq; faceret. Ad quod ego sic respondeo: Si quis
solem interrogaret, cur luceat responderet, Opor-
tet ut luceam, nec facere aliter possum: est enim
hoc mihi proprium, & ad me pertinet, atque ab
hoc proprio & luceantia sum immunis. Eadem est
etiam Dei Christi ratio, & omnium que divina
sunt: & ad Deum pertinent, ut ea velint, agant
& cupiant, nihil aliud, neque aliud bonum, aut
propter bonum: atque hic nulla alia causa est.

CAP. XXV.

Post hac aduertendum est, quod dicitur, & Quomodo
quod Christus ipse dixit, Omnia esse relin- sint omnia
quenda atque perdenda: non ita accipiendum esse, relinquen-
quasi homo propterea nihil faciendum habere da.
aut tractare debeat: oportet enim ut homo etiam
hic aliquid agat, & aliquid habeat cui vacet,
quamdiu vivit: verum hoc sic intelligendum est,
quicquid omnis homo, aut etiam omnis creatu-
ra potest, facit, omittit & scit, non id esse in quo
sita sit unitio. Quid est autem unitio? nihil aliud,
quam ut plane, simpliciter & omnino sis in ve-

ritate simplex, vnde simplici & aeterna voluntate
Dei: aut etiam si in vniuersum ex parte volunta-
tis, & creata voluntas fiat in aeternam volunta-
tem, & ibi colligatur & in nihilum redigatur,
ita vt aeterna voluntas ibi sola velit, faciat, aut o-
mittat.

Quid autem homini potest ad hanc rem pro-
desse, aut conducere? Id verò nec verba possunt,
nec opera, aut ritus, nulla denique creatura, neque
omnium creaturarum opus, scientia, potestas, actio,
aut actionis ommissio. Sic debent omnia perdis, et re-
linqui: quod perinde est ac si dicas, non esse putan-
dum aut cogitandum ullum esse opus, orationem,
aut ritum, scientiam, aut eruditionem, aut deniq.
ullam rem creatam; qua ad hanc rem conducere
aut prodesse valeat: sed hac omnia relinquenda
esse, qualia sunt, & ad vniitionem vadendum. Et
tamen hac res esse oportet, faciendumque & amit-
tendum aliquid est: & maxime hominem oportet
dormire & vigilare, ambulare & stare, loqui
& filere, aliisque multa, qua etiam esse oportet
quamdiu vivit homo.

CAP. XXVI.

Interior
homo,
Deo con-
iunctus, est
immobilis,
exterior
mouetur.

Hoc quoque verè perpendendum est, quòd
ubi enitit, & reipsa fit vniitio, ibi manet
deinceps interior homo in vniitione immobilis, si-
nitque exteriorem hominem vltro citroque mone-

ri in

ri in eis, & ad ea, quae esse fierique conveniunt & oportet, ita ut exterior homo dicat, & quidem verè dicat: Nolo neque esse aut non esse, neque vivere aut mori, neque scire aut nescire, neque facere aut non facere, & quicquid huiusmodi est: sed quicquid esse fierique conveniunt & debet, ad id ego sum obediens, sine quid patiendum, sine agendum est. Ita fit, ut exterior homo nullam aliam causam, aut aliud quod querat habeat, nisi duntaxat ut eterne voluntati satisfaciatur: hoc enim verè perspicitur, interiorem hominem oportere stare immobilem, exteriorem verò oportere & debere moveri. Et licet interior homo, in exterioris motione causam aliquam habeat, ea tamen nihil aliud est, quam quod oportet debetque id fieri, decreto voluntatis aeternae, & ubi Deus ipse homo esset, aut est, ibi etiam fit idem: id quod in Christo perspicitur: itemque ubi hoc in divino & ex divino lumine est, ibi non est spiritalis superbia, neque incogitans libertas, aut etiam liberior animus, sed intima summissio, & depressus, demersus, tristis animus, & omnis ordo aequitas, equalitas, veritas, & quicquid ad omnes virtutes pertinet, ibi fit oportet, & pax, & sua sorte contentum esse. Quod si aliter est, non bene est homini, quemadmodum alibi copiosius & bene dictum est. Ac planè quemadmodum ad hanc unionem nihil est quod condu-

cere aut conferre valeat : ita nihil est quod eam impedire aut auertere possit , nisi duntaxat bonum ipse sua propria voluntate.

CAP. XXVI.

Indolentia
in hac vita
non cadere
in hominē

Dilectum & auditum est, posse & debere hominem in hac vita indolentem fieri, quomodo Christus post resurrectionem fuit: atque hoc inde probare & confirmare volunt, quod Christus dixit, Pracedam vos in Galilea, ibi videbitis me itemque quod dixit: Spiritus neq; carnem neq; ossa habet, sicuti vos me videtis habere: atque hoc sic volunt explanare. Sicut vos me vidistis, & cū mortali corpore atque vita secuti estis, ad eundem modum videbitis me, & ego vos pracedam, & vos me sequimini in Galilea: hoc est, in indolentia & immutabilitate sentietis atque gustabitis, in qua viuetis & manebitis, antequam corporis mortem obeatis, & patiamini. Ut quemadmodum me videtis carnem & ossa habere, cum tamen sim indolens, ad eundem planè modum eritis vos quoque in vestra corporalitate, vestraque mortali humanitate, à morte corporis illesi. Ad hanc argumentationem sic respondetur: Non censuit Christus, hominem huc pervenire posse aut debere, nisi prius omnia obierit, passusque fuerit, que Christus obiit, & passus est. Quod si Christus huc non ante pervenit, quàm mortem corporis, ceteraque ad id pertinent-

portinentia obiit & passus est : certè nullus homo
huc potest pervenire, aut perventurus est, quamdiu
mortalis, & dolori obnoxius est : Si enim esset hoc
præstantissimum atque optimum, & si fieri posset
aut deberet, ut in hac vita eò perveniretur, sicut
antè dictum est, utique in Christo factum fuisset.
Nam Christi vita fuit & est præstantissima atque
optima, Deoq; excellentissima & charissima vita,
que unquam vel fuerit vel futura sit. Cum igitur
id in Christo fieri nec debuerit, nec posuerit, nun-
quam profectò in ullo homine accideret, ita ut sit
verè optimum aut præstantissimum: Potest quidem
putari atque dici, sed non idcirco ita est,

CAP. XXVIII.

Dicitur etiam, debere & posse hominem ve-
nire supra omnem virtutem, supra om-
nem ritum, institutum, præceptum, legem & e-
quitatem, ita ut hæc omnia deponat, excutiat &
aboleat. Hic est aliquid verum, & aliquid non
verum: id quod sic perpendendum est. Fuit Chri-
stus supra Christi vitam, supraque omnem virtu-
tem, ritum, institutum, &c. Diabolus quoque est su-
pra hæc: sed dissimili ratione. Christus fuit & est
supra hæc omnia, si sic rem intelligas. Omnia ver-
ba, opera, ritus, actiones, & actionum omisso-
nes, silentium & locutio, perpassio, & quicquid
unquam Christo accideret, non erat ei necessarium,

Quomodo
iuxta lex
lata non
fit.

nec

nec is agebat, nec ea ullam ipsi utilitatem confere-
 bant. Eadem fuit & est ratio etiam optimi vir-
 tutum, institutorum, equitatis & similium. Quic-
 quid enim hisce rebus assequendum est, aut asse-
 quendum esset, id omne antea in Christo est, & i-
 bi in promptu est. Hoc si sic intelligas, verum est.
 Eadem ratio est etiam divi Pauli dictum illud
 verum, & sic accipiendum, ubi ait: Qui spiritu
 Dei instruuntur, aguntur, ducuntur, is sunt filii
 Dei, neque legi sunt obnoxii: quorum verborum
 sensus hic est: Docendi non sunt quid facere aut o-
 mittere debeant, utpote cum eorum magister spi-
 ritus Dei, sit eos satis docturus: nec item eis man-
 dandum, aut precipiendum est, ut vel bonum fa-
 ciant, vel malum non faciant, & similia: idem a-
 nimum qui eos docet, quid bonum aut non bonum,
 quid optimum aut non optimum sit: idem inquam,
 mandat etiam & precipit eis, ut quod optimum
 est, retineant, relinquuntque contrarium, atque
 ei ipsi vicissim obediunt. Hac ratione non est quod
 legem ullam, doctrinamve aut preceptum ex-
 pectent. Alia item ratione non egent ulla lege, ut
 eius opera sibi ipsis aliquid comparent, aut laeten-
 tur, aut aliquam utilitatem concilient. Quic-
 quid enim hisce rebus, aut etiam omnium creatu-
 rarum adminiculo aut oratione, verbis aut ope-
 re, in aeterna vita, aut ad aeternam vitam comparari
 com-

componique potest, idcirco iam habent paratum.
Hoc pacto si rem accipias, verum est posse homi-
nem omni lege & virtute, omniumque quam crea-
turarum opere, scientia, & viribus superiorem e-
uadere.

Verum illud alterum si dicatur, utrumque de-
bere fieri, videlicet ut Christi vita, & omnia
praecepta, leges, caeremonie, instituta, & similia de-
ponantur & excutiantur, & eadem negligantur,
contemnantur, & derisioni habeantur, falsum &
mentisumque est.

CAP. XXIX.

Nunc dicit aliquis: Si igitur neque Christus,
neque alij homines, Christi vita, aut omni-
bus caeremonijs, institutis, & similibus, quicquam
consequi, aut vtile efficere valent (nam quae illis
rebus consequenda sunt, ea habent ipsi protinus)
quid causa deinceps est, cur non illa omittere de-
beant? debentne illis postea vii, eaque tractare, &
diutius adhibere?

Hoc animadvertendum est, esse duo lumina. Lumina
duo, verū
& falsum.
Vnum est verum lumen, alterum falsum. Verū lu-
men est aeternum lumen, quod Deus est: aut est crea-
tum lumen, quod tamen diuinū est, & gratia ann-
cupatur, atque hoc omne est verū lumen. Alterum
lumen est falsum, videlicet naturae, aut naturale.
Sed cur sit primum lumen verum, alterum falsū,
melius

In Christi
vita esse
perseue-
randum.

melius animaduerſi, quàm ſcribi, diciue poteſt.
Ad Deum, ut diuinitatem, pertinet nihil, neq; vo-
luntas, neq; ſcientia, aut pateſactio, neq; quicquam
omnino, quod nominari, dici, cogitariue queat.
Sed ad Deum, ut Deum, pertinet, ut ſeipſum apa-
riat, ſeipſum cognoſcat & ampt, ſeipſum ſibi ipſi
pateſfaciat in ſeipſo idque omne in Deo & quidem
ut eſſentiam, non ut actionem, quippe que ſine crea-
tura ſit, atque in hac pateſactione manifeſtatione
ſit perſonarum diſtinctio. At ubi Deus ut Deus
homo eſt, aut ubi Deus in aliquo diuino ſine dei-
ficato homine uiuit, pertinet aliquid ad Deum
quod ſit eius proprium, & ad eum ſolum, non ad
creaturas pertineat: eſt que id in ſeipſo ſine creatu-
ra, origine & eſſentia, non forma aut actione: &
tamen uult Deus idipſum exerceri: nam ideo eſt,
ut ad actionem conferatur, atque exerceatur: &
verò quid aliud? Scilicet ſit id ocioſum? Quid igi-
tur prodeſſet? Quod enim nuſquam utile eſt, id
nequicquam eſt: atqui hoc non uult Deus, aut na-
tura. Quòd ſi uult Deus hoc exerceri, & ad a-
ctionem conferri, & id ſine creaturis fieri non po-
teſt, nec eſſe eſt ut ita fiat. Quid? ſi non eſſet hoc
aut illud, aut ſi non eſſet ullum opus aut actio, aut
ſimilia, quid eſſet, aut quid ipſemet Deus futurus
eſſet, aut quid eſſet ipſe? Hic reuertendum, & con-
ſiſtendum eſt: alioquin periculum eſt, ne hoc eo
uſque

usque quasi arrependo persequarū, ut tandem nō
scias quō te vertas, aut quo pacto inde rursus ere-
pere queas.

CAP. XXX.

Iam hoc animadvertendum est: Deus ut bonus Deus vñ
est, bonus est ut bonum: estque neq, hoc bonum, simplex-
neque illud bonum. Sed hic quiddam animadver- que bonū,
tendum est, quod alicubi est hic aut illic, id non est idque so-
in omnibus finibus, neq, supra omnes fines aut loca. lum aman-
Item quod aliquando est hodie, aut mane, id neque dum.
semper aut omni tempore, neque supra omne tem-
pus est: & quod aliquid est, hoc aut illud, id non
est omnia, neque supra omnia est. Iam hoc sic acci-
pe: Si Deus esset aliquid, hoc aut illud, non esset o-
mnia, neque supra omnia, sicut est: atq, ita non esset
ipse vera perfectio. Quapropter est Deus, & ta-
men non est hoc aut illud, quod creatura, ut crea-
tura, cognoscere, nominare, cogitare, aut dicere va-
leant. Quocirca si Deus, ut bonus est, esset hoc bo-
num, aut illud bonum, non esset omne bonum, &
supra omne bonum: non esset item simplex perfectiō,
quo bonum, quod tamen est:

Iam si Deus etiam lux & scientia est, pertinet
ad lucem & scientiam, estque eius proprium luce-
re & illucere, apparere, & scire. Et quia Deus
lux & scientia est, oportet ut luceat, illuceat &
sciat: atque hoc totum lucere & scire, in Deo, est
fines

sine creatura; quippe quod hic sit non ut actio, sed
 ut essentia, sine origo. Atqui ut fiat ut actio, agen-
 do necesse est ut fiat in creaturis. Igitur ubi hoc
 scientia & lux in aliqua creatura agit, tunc co-
 gnoscit & discit quid ipsa sit, atque ita est bonum:
 ideoque non est hoc aut illud, & porro non cogno-
 scit hoc aut illud, sed cognoscit & discit cognosce-
 re unum illud verum, simplex, perfectum bonum,
 quod neque hoc neque illud est; sed est omne bo-
 num, & supra omne bonum.

Nunc hic dictum est, quod unicum bonum di-
 scat. Eo quid verò discit? Hic animadvertite
 atque perpendite. Quomodo enim Deus est bonum
 scientia, & lux: sic est etiam voluntas, amor, ju-
 stitia & veritas: Est etiam omnis virtus, & tamen
 sunt omnia una essentia in Deo: nec potest ullum
 bonum unquam ad actionem deduci, aut exerceri
 sine creatura. Est enim in Deo nihil aliud quàm
 essentia & origo, non actio. Verum ubi hoc unum
 (quod tamen hoc omne est) aliquam creaturam
 sibi asciscit, cuiusque potens est, eduxit, ita accommo-
 dam idoneamque reddit, ut possit in ea suum pro-
 prium cognoscere, quatenus inquam illud unum
 est voluntas & amor, docetur à seipso, ut est lux,
 & scientia nihil etiam velle debet, nisi unum quod
 est ipsum. Atque hic deinceps nihil aliud est quod
 velit, aut aestimet, nisi bonum ut bonum: idque

ob nihil aliud quam quia bonum est, & non quia
 sit hoc aut illud, huius aut illi amabile, appete-
 stum, voluptati aut dolori, dulce aut acerbum, &
 similia. Hac enim non curantur aut quaeruntur, ne
 quidem propter seipsum, aut ut seipsum. Quia
 etiam omnis ipsius & equitas, ego, & mihi, &
 similia, hic relinquuntur atque cadunt, ita ut non
 dicatur: Ego me amo, aut te, & similia. Quod si
 interrogaretur amor, quid amet? responderet, A-
 mo bonum. Quare? Quia bonum est, & propter
 bonum, itaque bonum, aequum, & rectum est ut
 in precio habeatur. Quod si esset aliquid melius
 Deo, id oporteret amari pro Deo. Itaque non a-
 mas Deus seipsum ut seipsum, sed ut bonum. Quod
 si esset, & si sciret Deus aliquid melius Deo, id a-
 maret, non seipsum, usque adeo abest à Deo equitas
 & ipsitas, nihilque rei habet cum ea, nisi quantum
 necesse est ad personarum rationem, atque hoc &
 esse debet, & rapta est in diuino, sine in verè dei-
 ficato homine: alioquin non esset diuinus, aut
 deificatus.

CAP. XXXI.

Hinc efficitur, ut deificatus homo purus & in- Deificatus
 permixta charitate sit praeclivus, & erga homo ut
 omnes, ergaque omnia benivolus: itaque necesse hil nisi a-
 sit, ut ab ea daretur & omnia auerteret, immi- mare no-
 busque & hominibus & rebus ipsa bene vellet fa- uir.

E

Heat,

neat, & benefaciat, nullo discrimine. Quinetiam
 quicquid homini deificato facias, quod vel suauis
 sit, vel molestum, vel amabile, vel grane, quicquid
 tandem sis: dicam amplius, si quis huiusmodi ho-
 minem vel centies interficiat, & is toties veni-
 scat, tamen omnino amaret eum hominem, qui
 ipsum sic interfecisset: & licet ei iniurias & ma-
 la quam voles multa fecisset, tamen ei omnino
 postea bene vellet, faueret, & bene optaret, eique
 etiam optima queque praeferret, si modò ea ille ac-
 cipere & admittere valeret. Hoc in Christo ani-
 madverti planumque fieri potest, qui Iude prodi-
 tori suo dixerit: Amice quorsum venisti? quasi di-
 ceret: Tu me odisti, mihique inimicus es, cum ego
 te amem, tibi que sum amicus, et tu mihi cupis, exo-
 ptas & facis quam pessimè scis aut potes: ego vo-
 rò tibi optimè volo, cupio & exopto, daremque &
 facerem tibi libenter optima queque, si modo tu ea
 accipere aut capere posses: perinde ac si diceret
 Deus ex humanitate: Ego sum merum simplexque
 bonum: itaque nihil etiam velle, cupere, optare, fa-
 cere, aut dare possum, nisi bonum. Quod si tu mihi
 sis pro tuo maleficio & improbitate remanens
 durus, oportet ut id faciam bono, quando quidem ali-
 loquimur nihil aliud sum, nihilque aliud habet.

Hinc consequitur, ut Deus in homine deifica-
 to nullam ultionem exspectet, velit aut faciat, nullum
 maleficij

maleficij, quo unquam vel affici possit; vel afficiatur. Hoc perspicui potest in Christo, qui dixit: Pater ignosce eis, nesciunt enim quid faciant.

Hoc etiam Dei proprium est, ut neminem vi cogat ad aliquid faciendum, aut omittendum, sed unumquemque hominem, arbitratus suo facere aut omittere permittat tum bona tum mala, neque cuiquam resistere velit. Hoc videre licet in Christo, qui suis maleficiis resistere aut repugnare noloat. Itaque cum diuus Petrus repugnare vellet, dixit: Petre repone gladium tuum in vaginam: nam vi resistere, repugnare & cogere, neque meum est, neque meorum.

Neque item potest deificatus homo, quengquam gravare aut contristare: id quod sic accipiendum est. Nunquam ei venit in voluntatem, cupiditatem aut mentem, quicquam facere, omittere, loqui aut silere, quod alicui homini dolorem pariat, aut misereorem.

CAP. XXXII.

Dicit aliquis: Si unicuique optime vult, optat & facit, debet etiam unumquemque adiuvare, efficereque ut omnia ei ex animi sententia succedant, videlicet ut hic papatum, ille episcopatum obtineat, & huius generis alia. Respondeo: Qui hominis voluntatem adiuvat, is enim ad pessima adiuvat. Quanto enim magis sue voluntati obse-

Hominis voluntas ad malum prona, ideoque relinquenda:

E 2

quis ut

quitar homo, & in ea crescit: tanto longius à Deo
 veroq; bono abest. Iam vellet equidem Deus liben-
 ter hominem adiuuare, & ad id quod & per se
 optimum, & ipsi homini inter omnia optimum
 est, adducere. Verum ut hoc fiat, necesse est ut fa-
 cessat omnis propria voluntas, quemadmodum su-
 perius dictum est. Atq; ad hoc libenter adiuuaret
 Deus hominem: sed quamdiu querit homo quod
 sibi sit optimum, non querit quod sibi esset opti-
 mum, ideoq; id nunquam inuenit: esset enim & est
 homini optimum, neq; se, neq; sua querere, aut su-
 spicere, id quod docet & dicit Deus. Si quis igitur
 cupit à Deo ad id quod & per se optimum, & ipsi
 homini optimum sit adiuuari: sequatur Dei dicta,
 doctrinam, praecepta: ita adiuuabitur, & iam adiu-
 tus est. Alia quidem ratio nulla est.

Iam docet dictuq; Deus, debere hominem relin-
 quere seipsum, & omnia, eumque sequi. Qui enim
 animam suam, hoc est, seipsum amat, & seruare
 tueriq; vult: hoc est, qui sibi suisq; in his rebus stu-
 det, is animam perdet. Sed qui animam suam non
 curat, & seipsum omniaque sua perdit, is animam
 suam custodiet, & in eternam vitam conseruabit.

De vera
 summissio-
 ne, spiri-
 tualique
 paupertate

CAP. XXXIII.

Etiam Dei propriis est in homine deificatio
 vera, intima, & que reipsa sit, summissio:
 que ubi non est, ibi non est deificatus homo. Hoc
 Christus

Christus & verbis & operibus, vitam suam docuit.
 Atque hinc proficiscitur hac demissio, quod huius-
 modi homo vero lumine perspicit, id quod res est
 esse, vivere, intelligere, scire, posse, & similia, esse
 omnia solius veri Dei, non creatura, siquidem
 creatura, ut creatura, nihil est, nihilque habet à se-
 ipsa. Ac simulatque ipsa se à vero bono sua voluntate
 & opere, & similibus auertit, nihil in ea reperitur
 nisi improbitas. Itaque hoc quoque veritate ipsa
 verum est, creaturam, ut creaturam, per seipsam
 nulla re esse dignam, & in nullam rem ius habere,
 nec ei quengquam quicquam debere, neque Deum
 neque creaturam, quin ipsam iure debere Deo ob-
 sequi atque subijci, atque hoc est maximum, & ma-
 xime animadvertendum. Igitur quod Deo obse-
 qui subijci debet & vult, id oportet decetque om-
 nibus creaturis subijci: id quo ut breuiter loquar,
 non agendo, sed patiando alioquin falsum est. Atque
 ab hac ultima re, & ab hac ultima sententia, nec
 non ab alijs proficiscitur vera summissio. Quod si
 non ita verè esset, & si hoc non esset vera diuinaque
 iusticia optimum, Christus id nunquam vel ver-
 bis docuisset, vel vita prestitisset. Atque hic existit
 vera confessio, & reuera ita est: videlicet, debet
 creatura, diuine veritatis & iustitie gratia, Deo
 omnibusque creaturis subijci ipsi verò creatura ni-
 hil subijci, obsequire debet. Quin & creatura

omnes aduersus eam, & in eam, ius habent ipsa vè-
rò in nullam rem, & aduersum nullam rem ius ha-
bet, debet quo omnibus, cum ipsi nullus debeat, idq;
patiēdo, interdum etiam agendo. Atq; hinc exo-
ritur spiritalis pauperies, de qua dixit Christus:
Beati pauperes spirita, nam ipsorum est regnum
Dei: hac omnia Christus & verbis docuit, & vi-
ta prestitit.

Solum pec-
catum Deo
contra-
rium est.

CAP. XXXIV.

Sed hic quiddam animaduertendum est: Dici-
tur esse fieri uel aliquid contra Deum, & esse
aliqui & quod ei dolorem tristitiamq; faciat. Scien-
dum est, nullam creaturam esse contra Deum, aut
ei dolorem tristitiam uel facere, eo ipso quod ipsa est,
aut uiuit, scit aut potest. Quaecunque sunt eius-
modi, eorum nihil est contra Deum. Quod diabo-
lus siue homo est, uiuit, & similia, id omne bonum,
& Dei est. Nam Deus est omnino hac omnia, es-
sentia & origine. Est inquam Deus omnium que
sunt essentia, & omnium uiuentium vita, & om-
nium sapientium sapientia: nam omnia habent suū
esse, suum posse, suam vitam & similia, in Deo ue-
rius, quàm in seipsis: alioquin non esset Deus omne
bonum, ideoq; sunt omnia omnino bona. Iam quod
bonum est, id Deo charum est, idque habere ipse
uult, ideoque non est ipsi contrarium.

Quid est igitur Deo contrarium & molestum?
nihil

nihil nisi peccatum. Quid verò est peccatum? nihil Quid sit
 aliud nisi quod creatura vult aliter, & contra quā peccatum.
 Deus. Hoc potest quisque in seipso percipere in
 hunc modum: Qui aliter vult quā ego, aut con-
 trā quā ego, is est meus inimicus. & qui vult
 ut ego, is mihi amicus & charus est. Eadem est in
 Deo ratio. Habes quid sit peccatum, & Deo con-
 trarium, quodque ei dolorem pariat, & tristitiam.
 Igitur qui vult aliter quā ego, aut contrā quā
 ego, is quicquid facit aut omittit, loquitur aut si-
 let, id mihi contrarium & grane est. Eadem est in
 Deo ratio. Qui aliter aut contrā vult quā Deus
 is quicquid facit aut omittit, quicquid instituit,
 id Deo contrarium, & peccatum est. Et quæ vo-
 luntas aliud vult quā Deus, ea etiam contra
 Dei voluntatem est. Dicit enim Christus: Qui
 mecum non est, is contra me est: quorum verborum
 sententia hæc est: Qui non idem vult, eademque
 mecum voluntate est, is contra me vult.

Ex his potest homo perspicere, utrum sit ex-
 pers peccati, an non sit, & utrum peccatum comit-
 tat, an secus: & quid sit peccatum, & qua ratione,
 aut qua re corrigi, emendariue debeat aut possit
 peccatum. Atq; hæc Deo contraria voluntas appel-
 latur, & est inobedientia, Adamus, egoitas, ipsitas,
 propria voluntas, peccatum, siue vetus homo, Deū
 an: & sars eq; ab eo separare, hæc omnia sunt idem.

CAP. XXXV.

Deus in
seipso im-
patibilis, in
homine pa-
tibilis est.

Iam hoc animaduertendum est, in Deum, ut
Deus est, non cadere dolorem, perturbationem,
aut displicentiam: & tamen Deus turbatur pro-
pter hominis peccatum, & quia id Deo accidere
non potest sine creatura, oportet ut accadat ubi
Deus homo est: hoc est, in homine deificato. Hic
verò peccatum, Deo tantum dolorem adfert &
tristitiam, ut Deus ipse libenter velit discruciari,
& corporaliter mori, quo hac ratione vel unius
hominis peccatum extirpare possit. Quod si inter-
rogetur, utrum malit vivere manente peccato, an
non, & peccatum sua morte extirpare: responde-
bit, se uolle mori. Est enim unius hominis pecca-
tum Deo molestius, eique maiorem dolorem facit,
quàm ipsius Dei cruciatus atque mors. Quod si
unius hominis peccatum eum tanto dolore afficit,
quanto eum dolore affici credendum est omnium
hominum peccato? Hinc perspicui conuenit, quo pa-
cto Deum perturbet homo suis peccatis: ac ubi
Deus homo est, aut in homine deificato, ibi nulla
de re querela est, nisi de peccato, nec ulla res alia
dolorem facit. Quicquid enim vel est vel fit sine
peccato, id uult Deus habere atque esse. At qua
propter peccatum existit querela & aegritudo,
eam in deificato homine manere & decet & oportet,
usq; ad mortem corporis, etiam si viveret homo
usque

usq; ad ultimam diem, aut in sempiternum. Hinc ortus est, & oritur Christi dolor occultus, quem nemo vel eloquitur vel nominat, nisi solus Christus: ideoq; occultus & vocatur, & est. Et quidem est hoc Dei proprium, qui id habere vult, et ea delectatur in homine, & est sanè Dei proprium. Nam ad hominem non pertinet, neq; id potest homo. Atq; ubi hoc Deus assequi potest, habet charissimum atque acceptissimum, sed homini est acerbissimum atque gravissimum. Omnia quæ hic scripta sunt de Dei proprietate, quæ sanè habere vult in homine, in quo ea exercitur & exercetur, hæc inquam docet vera lux: & ideo docet, et homo (in quo ea ad rē confertur atq; exercetur) non magis eam sibi vendicat, quàm si ipse non esset. Nam ita demum perspicitur, hominem hoc non posse, neq; hoc ei tribuendum esse.

CAP. XXXVI.

Igitur sicubi eiusmodi deificatus homo esset, aut **C**hristi vita propter se, non propter præmium, a-
 est: ibidem esset, aut est omnium optima præstantissimaque vita, & Deo acceptissima, quæ nunquam vel fuerit, vel futura sit. Atque ex eterno amore (qui Deum amat ut bonum, & propter bonum: itemque amat quod est in rebus optimum & præstantissimum, etiam propter bonum) usque adeo amatur vera præstantisque vita, ut ea nunquam deseratur ab eo homine in quo est, etiam si viveret is homo usq; ad ultimam diem. Quin etiã

fieri non potest, ut ea relinquatur, etiamsi oppeteret
 is homo mille mortes, omniaque caderent in eum
 mala, que in omnes creaturas cadere possunt. Hec
 inquam uniuersa pati mallet, quam præstantem
 vitam relinquere, etiamsi posset pro ea angelicam
 vitam adipisci. Atque hic ad questionem illam re-
 spondetur, qua quæsitum est: Si homo Christiana
 vita nihil amplius consequi, aut utilitatem ullam
 adipisci potest, quid iam opus sit, ut quicquam fa-
 ciat? Non ideo habetur hec vita, ut inde utilitatem
 percipias, aut aliquid consequare: sed amoris, &
 eius præstantie gratia, & quia id Deo charum &
 acceptum est. Quod si quis dicat aut putet, iam
 satis eius haberi, aut eam deponendam esse, is eam
 non sentit aut nouit. Nam ubi ea verè inuenitur
 ac sentitur, nunquam relinquì potest. Qui verò
 Christi vitam ideo habet, ut ea aliquid assequatur
 aut mereatur, is eam habet ut mercenarium, non a-
 more, vel potius omnino non habet. Qui eam non
 amore habet, is non habet, putet licet eam se ha-
 bere, sed fallitur. Habuit Christus vitam suam non
 propter mercedem, sed amore. & amor vitam red-
 dit facilem, non grauem: efficitq; ut libenter habe-
 tur, & volenter feratur. Sed qui eam non amore
 habet, sed propter præmium habere se putat, huic
 est quàm grauiissima, ab eaque libenter citò libera-
 retur: atq; hoc est cuiusque mercenarij proprium,

ut laboris sui fidem exoptet. At verus amator neque laborem, neque tempus aut dolorem agre fert. Hanc ob rem scriptum est: Deo servire & vivere, est, ei facile qui id facit. Est istud quidem verum ei qui amore facit: sed ei qui premij causa facit, gravis est. Idem sentiendum est de omnibus virtutibus & recte factis, idemque etiam de integritate, aequitate, & similibus.

CAP. XXXVII.

Dicitur, idque verum est: Deum esse supra omnem, & absque omni ritu, mensura, & ordine, & tamen dare omnibus rebus ritum, mensuram, ordinem & rationem, id quod sic intelligendum est: Deus vult ea omnia habere, & tamen non potest ea in seipso sine creatura habere. Nam in Deo, sine creatura, nec ordo est, nec confusio, nec ritus, nec non ritus, &c. Hanc ob rem vult ut haec esse, fierique possint & debeant: ubi enim verbum, opus & actio est, ibi necesse est ut haec aut ordine, ritu, modo & ratione fiant, aut sine ordine. Iam ordo & ratio melior & prestantior est, quam qua sunt his contraria. Caterum hoc animadvertendum est, esse hominum genera quatuor, qui ordinem, ritum, legemque teneant. Nonnulli id faciunt, non propter Deum, neque propter aliam ullam rem, sed propter coactionem. Atque hi quidem, quam possunt minimum faciunt, idque il-

Deus est
supra om-
nem ordi-
nem.

Quatuor
hominum
genera, qui
servant or-
dinem.

lio

lis acerbum est, & graue, alteri faciunt propter mercedem: atque hi sunt homines qui nihil aliud norunt nisi hoc ipsum, putantque debere & posse hominem hoc pacto cœleste regnum, eternamque vitam assequi & mereri: non vlla alia re, quicq; harum rerum plurimum faciat, hunc esse beatum: qui verò aliquid omittat aut negligat, hunc perditum, & diaboli esse. Atque hi magnum hoc studium & diligentiam adhibent, & tamen eis acerbiores est. Tertijs sunt, mali falsiq; spiritus, qui se perfectos esse putant: atq; dicunt, se his rebus non egere, itaq; eas tantum pro ridiculis habet. Quarti homines sunt vero lumine collustrati, qui hæc non mercedis gratia obeunt, (nihil enim his consequi volunt) aut ut aliquid harum rerum opera obtineant: sed quicquid horum faciunt, amore faciunt, atque hi non adeò sunt solliciti, quàm multa horum, & quàm citò fiant, & huius generis alia: sed quàm bene, & ut cum pace modoque fieri possint. Quod si quo casu acciderit, ut aliquid horum & similium negligatur, non idcirco pereunt: satis enim sciunt, ordinem & rationem meliorem prestantioremque esse, quàm si quid nulla ratione fiat: Itaque rationem retinere volunt, & tamen sciunt felicitatem in eo non esse positam, ideoque non tantopere anguntur ut ceteri: atque hi homines ab alijs sectis vituperantur & damnantur.

Dicant

Dicunt enim mercenarij: Hi homines omnino negligunt seipsas: dicuntque aliquando eos esse iniustos, & huius generis alia. Alij verò, videlicet qui sunt liberiora spiritu pradi, dicunt deridendi gratia, eos stupidè stultaque se gerere, & similia. At ipsi medium, optimumque tenent, unus enim amator Dei melior est, Deoque charior, quam centum millia mercenariorum. Atque idem de eorum operibus sentiendum est.

Hoc quoque animadvertendum est, Dei preceptum, orationem, omnemque doctrinam respicere, ut interior homo cum Deo cogduetur. Quod ubi fit, ita bene componitur & docetur exterior homo ab interiore, ut is nullo exteriori precepto aut doctrina egeat.

At hominum preceptio & lex pertinet ad exteriorem hominem: estque necessaria, ubi meliora nesciuntur. Ibi enim nescitur quid agendum sit, aut omittendum, ut nisi adsit disciplina, sint homines canum aliarumve bestiarum similes.

GAP. XXXVIII.

Iam falsi luminis facta mentio est, de quo dicitur Falsi luminis desertio.
Incendum est aliquid, quid nam id sit, & quid sit ei proprium. Scito, quicquid vero luminis contrarium est, id esse falsi proprium.

Veri luminis proprium canino est, ut decipere nolit, neque velle possit ut quisquam decipiat, neque

neque item ipsum decipi possit. At falsum lumen decipitur, deceptumque est. Deus enim neminem vult decipere, neque velle potest ut quisquam decipiat: tunc ad idque est veri luminis ratio.

Iam hoc attende: Verum lumen est Deus, siue diuinum. Falsum lumen, est natura, siue naturale. Iam Dei proprium est, ut non sit hoc aut illud, neque velit, cupiat, aut querat hoc aut illud, in homine deificato: sed bonum ut bonum, idque nullam aliam ob rem, nisi propter bonum. Idem censendum est de vero lumine.

Item creaturae & natura proprium est, ut sit aliquid, hoc aut illud, itemque in existimatione & quaestione sua aliquid habeat, hoc aut illud, neque id merè bonum ut bonum, & propter bonum, sed propter aliquid, hoc aut illud. Et quemadmodum Deus & verum lumen expers est omnis egoitatis, ipsitatis, & quaestionis suae: ita proprium est natura, naturalisque falsi luminis, ego, mihi, me, & similia, ita ut se suaque magis querat in omnibus rebus, quàm bonum ut bonum: hoc est eius proprium, & vniuersalisque natura.

Nunc hoc animaduvertatur, ubi lumen hoc primò deceptum est, non vult aut eligit bonum ut bonum, & propter bonum, sed vult & eligit seipsum, & sua, tanquam optimum: id quod falsum, & prima deceptio est. Opinatur etiam se id esse, quod

quod non est : opinatur enim se esse Deum, cum sit
 nihil nisi natura. Et quia se opinatur esse Deum,
 id sibi vendicat quod Dei proprium est. & non id
 quod Dei est, ut Deus homo est, aut in aliquo
 homine deificato: sed id sibi vendicat quod Dei
 est, eiusque proprium est, ut Deus est sine creatu-
 ra in sempiternum. Nam ut dicitur, Deus est in-
 egenus, nec ullius rei indigens, liber, ociosus, im-
 munus, & supra omnia, & similia: quae omnia
 vera sunt, est immobilis, neque quicquam sibi ven-
 dicat, caretque religione: ac quicquid facit, rectum
 est: ad eundem modum (inquit falsum lumen)
 volo ego quoque esse. Quanto enim quisque similior
 Deo est, tanto est & melior: quocirca volo Deo si-
 milis esse: quinimo volo Deum esse, & Deo asside-
 re: volo inquam ei similis esse, plane quemadmo-
 dum fecit Lucifer diabolus.

Deus in aeternitate caret dolore, passione, &
 perturbatione, ita ut nihil sit aut fiat quod ei gra-
 ve sit, aut dolorem pariat. At ubi Deus homo est,
 aut in aliquo homine deificato, aliter se res ha-
 bet. Denique quicquid decipi potest, id necesse est
 ab hoc falso lumine decipi. Cum igitur quicquid
 inter omnes creaturas & naturam decipi potest,
 id ab hoc lumine decipitur: et quicquid non Deus
 aut divinum est, possit decipi: cumque lumen hoc sit
 bar ipsa natura, fieri potest ut decipitur. Itaque
 decipitur,

decipitur, deceptumque est à seipso.

Dicit aliquis : Vnde fit ut ab eo decipiat, quicquid decipi potest ? Hoc verò proficiscitur ab eius immodica vafricio: est enim usque adeò astutum, callidum & agile per seipsum, ut ita aliè ascendat atque scandat, ut se putet esse supra naturam: neque fieri posse ut natura, sine creatura, tam aliè veniat. Hanc ob causam putat se esse Deum: ideoque omnia sibi arrogat que Dei propria sunt, & maxime ut Deus est in eternitate, non ut Deus homo est. Hanc ob rem dicit putatque se esse supra omne opus, verbum, ritum, ordinem: atque etiam supra corporalem vitam Christi, qua functus est in humanitate. Propterea vult etiam intantum esse ab omnibus & creaturis, & creaturarum operibus, sine ea bona, sine mala sunt: sine contra Deum, sine secus. Hac omnia eodem loco habet, & ab ijs omnibus immune est, perinde ac si esset Deus eternus. Alia verò que Dei, non creaturarum propria sunt, ea sibi omnia arrogat, tanquam sibi propria, & tanquam dignum sit omnibus rebus, æquumque & par sit, ut ipsæ omnes creature serviant & subiciantur.

Ita fit, ut hic nullus maneat dolor, nulla passio aut perturbatio, ob ullam rem aut causam, nisi dumtaxat sensus corporis, & sensum, quem durare oportet usque ad mortem corporis, & quicquid

quid inde doloris eriri potest? Quinimò dicit & opinatur, hominem superiorem enasisse corporali viti Christi, & esse, & debere esse indolentem atque intantum, qualis fuit Christus post resurrectionem. Sane & alij multos & mirabiles errores, qui hinc trinnantur & existunt.

Igitur quandoquidem falsum lumen hoc natura est, eius est idem quod natura proprium, videlicet, ut seipsum & suum asufficiat & quærat in omnibus rebus: & id quod natura, & sibi ipsi sit in omnibus rebus optimum, aptissimum, incandissimum, & suavisissimum. Et quia fallitur, opinatur, dicitque quod ipsi suavisissimum, optimum, optissimumque est, id esse omnium optimum, dicitque esse omnium optimum, ut unusquisque id plane quod sibi sit optimum, quærat, faciat, & velit: bonum quidem aliud nullum norit nisi suum, quod ipsi bonum est, ut opinatur. Quod si ei loquere de vero simplicique bono, quod neque hoc sit, neque illud, nescit quid id sit, sed id tantum derisioni habet: id quod equidem consentaneum est. Etenim natura, ut natura, huc venire non potest. Itaque cum lumen hoc mera sit natura, non potest huc venire.

Dicit etiam falsum lumen hoc sese religionis & conscientia superiorem enasisse: ac quicquid facit, id esse rectum: usque adeo vultu fuerit a quodam falso liberiore spiritu, qui erat in hoc er-

rore: etiamsi decem homines interfecisset, non magis id sibi fore religioni, quam si canem interfecisset. Breviter, falsum hoc, deceptumque lumen omnia fugit, quæ natura contraria & grana sunt: estque hoc ei proprium, quippe quod sit natura. Et quia sic omnino fallitur, ut putet se esse Deum, non dubitet iurare per omnes dios, se nosse id quod optimum est, & in eo esse ut id quod est omnium optimum, extollat atque querat: ita sit ut nunquam corrigi instruique possit, non magis quam diabolus ipse.

Hoc etiam animadvertendum est, quod hoc lumen se Deum esse arbitratur, idque sibi arrogat, id in eo esse Luciferum diabolum. Quod verò Christi vitam, & alia plura, ad verum bonum pertinentia, & à Christo docta atque amata, reiecit, est Antichristus utpote cum contra Christum doceat atque vivat. Et quemadmodum lumen hoc vafritie sua deceptum est, sic ab eo decipiuntur omnia quæ non sunt Deus aut divina: hoc est, omnes homines vero lumine, & eius amore non illuminati. Nam ubi sunt, & qui sunt à vero lumine illuminati, ij nunquam decipiuntur: sed qui id non habet, & tamen ita affectus est, ut cum falso hoc lumine incedat, & apud id manere velit, is decipitur. Hoc ex eo fit, quod omnes homines in eo quod verum lumen non est, in seipso conuersi sunt: seipsoque, & quod

quod ipsis utile & accomodatum est, pro optimo ducunt. Quod si quis illud idem eis pro optimo commendat & proponat, & ad id eos adiuvet, & consequi doceat, cum sequuntur, habentque pro optimo magistro. Docet autem falsum lumen hoc, omnia quae ad id pertinent: propterea id sequuntur omnes, qui verum lumen nesciunt: ita fit, ut simul decipiantur.

Dicitur de Antichristo, cum venerit, eos qui Dei signum non habebunt, secuturos ipsum: qui vero habebunt, hi non sequentur ipsum: hoc est, id ipsum lumen. Illud quidem verum est si quis id quod sibi optimum est, videlicet quod Deo optimum est, assequi potest, id optimum est: verum id non fit, quādiu homo id quod sibi optimum est, querit & suspicit. Nam ut id quod sibi optimum sit, inveniat & assequatur, necesse ut prius id quod sibi optimum est, amittat: quemadmodum supra dictum est. Sed si vult homo id quod sibi optimū sit, ideo relinquere & amittere, ut id quod sibi optimum sit inveniat, id rursus falsum est. Propterea pauci homines possunt in hanc viam venire.

Dicit hoc falsum lumen, debere hominem expertem esse religionis: stultumque & stupidum esse eum, qui eius rationem habeat: atque id vult ex Christo planum facere, qui fuerit religionis expertis ad quod respondetur: etiam diabolum esse religio-

Religionis
expertem
esse.

Religio
quid sit.

nis expertem, & tamen nihilo propterea esse meliorem.

Percipe quid sit religio. Ea est, cum agnoscitur, hominem auersum esse, aut auerti à Deo sua voluntate (id quod peccatum & nominatur, & est) atque hanc esse hominis culpam, non Dei: nam Deus peccati culpa caret. Quis igitur est qui se insentem sciat, excepto uno Christo, & paucis praeterea? Scito, quisquis religione caret, eum aut Christum esse, aut diabolum. In summa, ubi verum lumen est, ibi est etiam vera rectaque vita, quae Deo accepta & chara est. Ac licet ea non sit perfecte vita christi, est tamen ad eum informata atque instituta, ab eaque amatur vita Christi, & quicquid rationis, ordinis, & omnium virtutum proprium est. In hac inquam vita perit omnis ipsitas, ego, meum & similia: denique nihil in ea suspicatur aut queritur, nisi bonum propter bonum, & ut bonum.

At ubi falsum lumen est, ibi nulla Christi & omnium virtutum cura habetur. Sed quod natura accomodum & iucundum est, id queritur & suspicatur: hinc existit falsa & inordinata libertas, ut cuiuscunque rei securus & negligens efficiatur homo. Est enim verum lumen, est semen Dei, ideoque fert fructum Dei: falsum lumen, est semen diaboli: atque ubi id seritur, ibi crescit etiam diaboli fructus & ipsemet diabolus. Hoc percipi intelligique potest

in superius scriptis verbis & argumentis.

CAP. XXIX.

Quari possit, quisnam sit, aut quid sit homo deificatus, sine diuino. Ad quod ego respon- deo: Qui eterno sine diuino lumine illuminatus col- lustratusque est, & eterno sine diuino amore ac- census, is est diuinus, sine deificatus homo: ab hoc lumine, aut ea nonnulla mentio facta est.

Sine amo-
re omnia
sunt nihili.

Verum sciendum est, lumen, sine scientiam, ni- hil esse, & ad nihil idoneum esse sine amore: id quod ex eo percipi potest, quod etiam si homo pra- clare sciat quid virtus sit, aut vitium, nisi virtutem amat, non efficitur aut est virtute praeclatus: sed o- missa virtute, sequitur vitium. Sin virtutem su- spicit, virtutem sequitur: facitque amor, ut vitio sit inimicus: neque solum vitium admittere aut com- mittere nequeat, verum etiam id oderit in cunctis hominibus. Quinetiam usque adeo virtutem amat, ut non committat ut ea non fungatur, eamque e- xerceat, sicuti potest, idque nullam ob mercedem, aut causam, nisi ut virtutem amet: estque ei virtus ipsa premium: quo quidem ita contentus est, ut virtutem cum nullo idcirco aut bono commutare velit. Hic est, aut efficitur, virtute praeclatus: & qui verè virtute praeclatus est, nolle totum hunc mun- dum mereri, ut virtutis expers redderetur: mal- letque miseram mortem oppetere.

Eadem est etiam iustitie ratio. Plerique homines satis sciunt, quid iustum sit aut iniustum, neque tamen fiunt aut sunt iusti: non enim amant iustitiam, ideoque vitium & iniustitiam exercent. Quod si iustitiam amarent, nihil possent iniustum facere: essent enim ita inimici infestique iniustitie, ut si eam in quopiam homine perspicerent, libenter res magnas pati & facere vellent, quo iniustitia extirparetur, & homo iustus efficereetur: morique malent, quam ut iniustum quid facere vellent: atque hec omnia nullam ob rem facerent, nisi amore iustitie: esset que illis iustitia premio, easque seipsa remuneraretur, hic efficitur & est iustus homo, qui centies mori maluit, quam iniuste vivere.

Eadem est veritatis quoque ratio. Quamvis multa sciat homo, quid verum sit aut falsum, sine mendax, nisi tamen veritatem amat, non est verax: si amat, accidit in eo quod de iustitia dictum est.

De iustitia dicit Esaias cap. 59. Va, va omnibus qui duplici spiritu præditi sunt: (hi sunt, qui externe boni videntur, interne pleni sunt mendacio) & in quorum ore semper mendacium. Hinc intelligitur, scientiam & amoremque amoris expertem, nullius esse momenti. Idem intelligitur etiam in diabolo, qui malum & bonum, iustum & iniustum, & similia, scit atque novit: sed quia bonum quod novit, amore non prosequitur, non fit bonus:

nus: quod tamen fieret, si veritatem, aliaque bona
& virtutes quas novit, amore prosequeretur. Illud
quidem verum est: amorem, scientiamque tradi o-
porere, & doceri: verum nisi scientiam sequatur a-
mor, nihil proficiat.

Eadem est Dei quoque, & eorum qua ad Deum
pertinent, ratio: ut si quis homo magnam Dei, eius-
que naturam cognitionem habeat: sequere etiam scire
& intelligere poterit quid sit Deus, nisi antea pre-
ditus est, non fiat divinus, aut deificatus: sin adeo
verus amor, necesse sit ut Deus adbeat homo: &
omnia qua non sunt Deus, neque ad Deum perti-
nent, relinquat, omnibusque talibus rebus inimicus
infectusque sit, & ea contraria habeat, eoque
ferat. Atque hic amor sic hominem coniungit, Deo,
ut ab eo nunquam separatur.

CAP. XL.

Hic surgit questio: Quoniam hic dictum est, An cogno-
sci possit
Deus, & ta-
men non
amari.
qui Deum novit, nec amat, eum nunquam
fore beatum: de hac inquam cognitione oritur
questio, quod ea huiusmodi est, ut Deus cogno-
sci possit: & tamen non amari. Ad qui alibi dici-
tur: Ibi Deus cognoscitur, ibi & amari: & qui
Deum novit, eum etiam necessario amare. Qui
possunt igitur hoc duo contraria dicta inter sese
convenire? Ad quod ego respondeo, hic rursus
esse quiddam animadvertendum. Dictum est an-

ten, de duobus luminibus, quorum alterum verum, alterum falsum sit: ad eundem modum perspicendus est etiam duplex amor, verus & falsus: quorum utrumque oporteat ab aliquo lumine sine cognitione doceri, atque adduci. tam vera lux efficit verum amorem, & falsa lux efficit falsum amorem. Quod enim falsum lumen pro optimo ducit, idem etiam amoris pro optimo proponit, amandumque suadet: & amor id sequitur, etiamque preceptum exequitur.

Iam superius dictum est, ut falsum lumen naturale sit, & natura: itaque eius proprium est, et ad eum pertinet, quicquid natura proprium est, ad eumque pertinet, videlicet ego, meum, mihi, hoc, illud, huius, & similia. Itaque necesse est, ut in se ipso decipiat, falsumque sit, nunquam veritas ullius ego, aut meum, venit ad verum lumen aut scientiam indeceptum, excepta uno solo, quod est in divina personis. Atque ut ad simplicis veritatis cognitionem perveniat, necesse est ut hac omnia successant & pereant.

Hoc quoque naturalis falsique luminis vel maxime proprium est, ut libenter multa sciat, si fieri possit, magnamque a sua scientia & cognitione voluptatem, letitiam & gloriationem percipiat: ideoque semper plura, pluraque scire cupiat, nec unquam in eo acquiescat aut contentum sit, & quan-

re plura & aliora nouit, tanto plus voluptatis ha-
 bet, & gloriationis: atque ubi ad tantum fastigium
 peruenit, ut se omnia, & super omnia scire putet,
 tum in summa voluptate consistit & gloriatione,
 habetque scientiam pro re optima & praestantissi-
 ma: ideoque docet, ab amore debere scientiam et co-
 gnitionem, cum rem optant ac praestantissimam,
 amari: ita fit, ut ab eo cognoscere & scire magis
 ametur, quam id ipsum quod cognoscitur. Et cum
 naturale falsumq; lumen, cognitionem scientiamq;
 suam, hoc est seipsum, magis amat, quam illud ipse
 quod cognoscitur. Quod si fieri posset, ut hoc na-
 turale lumen, Deum, simplicemque veritatem,
 quatio in Deo & in veritate est, cognosceret, non ta-
 men desisteret à sua proprietate: hoc est à seipso,
 & suis. Haec quidem ratio est cognitio, sine amore
 eius quod cognitum est, aut cognoscitur: atque ita
 in tantum fastigium ascendit atque repit, ut putet
 se nosse Deum, & veram simplicemque veritatem:
 atque ita seipsum amet in seipso.

Equidem Deus à nulla re cognoscitur, nisi à
 Deo. Ex quo lumen illud putat se nosse Deum, pu-
 tat etiam se esse Deum, seque pro Deo vendicare,
 & Deum haberi vult: quod sit omnibus rebus sane
 dignum, & in omnia ius habeat, omniaque supera-
 uerit & vicerit, & similia: etiamque Christum i-
 psum, & Christi vitam, & omnia ludibrio habeat.

Nec

Nec enim vult esse Christus: sed vult esse Deus in sempiternum: huius rei causa est, quod Christus, eiusque vita, est omni naturae contraria atque onerosa: itaque eam non sustinet natura, sed vult Deus esse in sempiternum, non homo: & quidem libenter vellet se Christum esse, qualis nunc est post resurrectionem. Est enim hoc totum, natura facile, iucundum, & amicum. Ideoque ducit id natura optimum, quia sibi optimum esse putat. Ab hoc quidem falso lumine, & ab hac falso deceptoque amore, cognoscitur aliquid, & tamen non amatur: sed cognitio & scientia magis amatur, quam id ipsum quod cognoscitur.

Falsa scientia.

Est etiam cognitio, qua scientia nuncupatur: neque tamen scientia est, videlicet, cum ex auditione, aut lectione, aut singulari literarum peritia, putat homo se plurima scire: id quod scientia appellatur, seque hoc aut illud scire dicit. Quod si roges unde id sciat, respondebit se legisse in literis, & similia: hoc quidem scire & cognoscere vocatur sed non est scire, sed credere. Hac quidem scientia & cognitione multa cognoscuntur & sciuntur, quae tamen non amantur.

Falsus amor.

Est praeterea amor quidem omnino falsus, videlicet cum aliquid amatur ob premium: ut si quis iustitiam amet non ob iustitiam, sed ut aliquid hac ratione consequatur, & similia. Item, cum aliqua

crea-

creatura aliam amat propter aliquid suum, aut si
 creatura Deum propter aliquid amat, tum falsa
 sunt omnia, estque amor hic nature maximè pro-
 prius: nec alium ullum, nisi hunc amorem, prestare
 potest aut scit natura, ut natura. Nam si quis hoc
 perspicere possit, nihil amat natura ut natura, nisi
 seipsa: hoc quidem pacto aliquid pro bono agnosci-
 tur, & non amatur. At verus amor, docetur &
 ducitur à verò lumine & cognitione: verumque
 & æternum, siue diuinum lumen docet amorem ni-
 hil aliud amare, quàm verum, simplex perfectum-
 que bonum: idque nullam aliam ob rem, quàm ob
 bonum: neq; quia hoc, aut illud, aut omnino quippiã
 ab eo, nomine mercedis, habere velis: sed amore bo-
 ni, & quia bonum est, meritoq; amari debet. Quod
 ita à verò lumine cognoscitur, id etiam à vero a-
 more amari, necesse est: iam non potest perfectum
 bonum, qui Deus nominatur, cognosci, nisi à vero
 lumine, itaque etiam amari oportet, ubi cognosci-
 tur, aut cognitum est.

CAP. XLI.

Hoc etiam animaduertendum est, in quo bo-
 mine verum lumen, & verus amor est, in
 eo verum perfectumque bonum cognoscitur & a-
 matur à seipso: idq; non ita ut id ipsum à seipso, &
 ut seipsum amet, sed ut verum simplexq; bonum.
 Et quidem id quod perfectum est, nihil potest aut
 vult

Verus a-
mor.

De vero a-
more bo-
ni.

vult amare, quatenus ab eo amatur, nisi unum ve-
rumque bonum. Et quia ipsum est illud ipsum, oportet ut ipsum seipsum amet: & quidem non seipsum, ut seipsum: neque à seipso, ut à seipso: sed sic & quatenus unum verumque bonum, amat unum, verum, perfectum bonum: & unum, verum, perfectum bonum, amatur ab uno, vero, perfecto bono. Atque hac ratione dicitur, & verum est, Deum non amare seipsum, ut seipsum. Si enim esset aliquid melius Deo, id amaret Deus, non seipsum: si quidem in hoc vero lumine, & in hoc vero amore, non est aut manet vel ego, vel tuum, vel mihi, vel tu, vel tuum, aut quicquam tale: sed lumen cognoscit, & scit unum bonum, quod omne bonum, & super omne bonum est: & omnia in uniuersum bona re ipsa sunt in uno, & sine hoc uno nullum est bonum. Propterea non hic amatur hoc aut illud, ego aut tu, aut similia: sed duntaxat unum, quod neque ego est, neque tu, neque hoc aut illud, sed est supra omne ego & tu, hoc aut illud, & in eo omne bonum amatur, & unum bonum. Quemadmodum dicitur: Omnia in uno, ut uno: & unum in omnibus, ut omnibus: & unum, & omne bonum, amatur per unum, in uno, & amore unum, ab amore qui habetur erga unum.

Hic necesse est ut omnis egottas, meitas, ipstas, & huius generis alia, in uniuersum pereant, & relin-

relinquantur hoc est Dei proprium, excepto quantum ad personalitatem attinet.

Quod igitur fit in homine verè deificato sine agendo, sine patiando, id fit in hoc lumine, & in hoc amore, & ex eodem, per idem, & rursus in idem. Hic iam efficitur ut eo consentus sit homo, & supersedeat quicquam amplius aut minus cupere scire, habere, vivere, mori, esse, aut non esse, & huius generis alia: hac omnia efficiuntur & sunt unum, & idem: neque hic quicquam culpatur, nisi duntaxat peccatum. Quid sit autem peccatum, aut Peccatum
tè dictum est. Est enim peccatum, aliter velle, quàm quid sit.
simplex, perfectumq; bonum, aut unica aeterna voluntas, & sine eo, & contra id, aut contra eam ipsam unicam voluntatem velle. Quicquid inde proficiscitur, ut mentiri, ut decipere, iniustitia, dolus & omnia vitia, denique quicquid peccatum & vocatur & est, id omne ab eo proficiscitur, quod aliter vult homo, quàm Deus & verum bonum. Si enim nulla voluntas esset, nisi illa unica, nunquam fieret peccatum. Proinde liquet dicere, omnem propriam voluntatem esse peccatum: & sanè nihil aliud est peccatum, quàm quod ab ea proficiscitur. Atque hoc unum est, quod verè deificatus homo conqueritur: & quidem usque adeò conqueritur, adeoque dolet, ut si essent eidem homini vel centum infames seneque mortes perpetuanda,

illæ, non tantopere conquereretur aut doleret, quàm de peccato. Atque hoc dures necesse est, usque ad mortem corporis. Vbi hoc abest, hic ceriè non est verus ille diuinus, sine deificatus homo.

Igitur postquam in hoc lumine, & in hoc amore, omne bonum in vno, & ut vnum, & vnum in omni, & in omnibus ut vnum, & ut omnia, amatur, necesse est ut ametur etiam quicquid vere bonum nomen habet: qualia sunt virtus, ordo, integritas, iustitia, veritas, & similia. Breuiter quicquid ad Deum, & ad verum bonum pertinet, eiusque proprium est, id ab eo amatur & laudatur; & quicquid huic contrarium, & huius ex-
pers est, id dolorem cruciatumque parit, & culpa-
tur, ut peccatum, quippe quod verè sit peccatum. Et in quo homine id in vero lumine, veroque amo-
re amatur, is omnium prestantissimam, optimam, excellentissimamque vitam agit, que unquam vel fuerit, vel futura sit, ideoque etiam amandam & laudandam supra omnem aliam vitam. Hoc & fuit & est in Christo perfectissimum, alioquin non esset Christus. Atque hic amor, à quo hæc presta-
bilis vita, & omne bonum amatur, efficit ut quic-
quid pati, effici, aut euenire conuenit, & esse oper-
tet aut debet, id vniuersum volenter & libenter
fias atque perferatur, quamlibet natura graue vel sit, vel esse possit. Hanc ob rem dicit Iesus Chri-
stus:

stus: Iugum meum suave est, & onus meum leue.
hoc efficitur ab amore, qui praestantem vitam hanc
amat: id quod in Apostolis & martyribus videre
licet, qui quicquid eis patiendum erat, volentes pa-
tientesque patiebantur: nec à Deo optabant ut
ipsis dolor aut cruciatus breuior, facilior, minorve
redderetur, sed tantum ut firmi manerent, & con-
stantes: & profectò, quicquid diuini amoris pro-
prium est, in verè deificato homine, id adeò sim-
plex, adeò rectum planumque est, ut nunquam ve-
ra explanatione explicari scribere queat: ac ne qui-
dem cognosci, nisi duntaxat ubi est. Ubi quidem
non est, ibi ne credi quidem, ne dum sciri potest.

Rursum naturalis vita (ubi abest callida, agi- Natur.
calliditas
lis, vafraque natura,) ita multiplex et intricata est,
ut semper tot angulos, falsitates, fraudes, idque
propter seipsam, querat & inueniat, ut id quoque
ne dici quidem, scribere possit. Cum igitur omnis
falsitas fallatur, & omnis fallacia seipsum primò
fallat, sequitur ut idem huic falso quidem luminì
amorisque contingat. Qui enim fallit, is falsus est,
quemadmodum alibi dictum est: atque in hac vita
& lumine, & in eius amore, inest quicquid ad
diabolum pertinet, eiusque proprium est, usquea-
deò ut nullum sit discrimen. Quandoquidem fal-
sum lumen diabolus est, & diabolus, hoc ipsum lu-
men est.

Hoc

Hoc percipi hinc potest : quemadmodum diabolus Deum se esse putat, aut saltem libenter Deum, aut pro Deo haberetur : atque in eo omni decipitur, & quidem usque adeo decipitur, ut se non putet decipi sic accidit etiam in falso lumine, cumque amore atque vita. Et quemadmodum Diabolus libenter homines omnes deciperet, & ad se suaque pertraheret, sibi quoque similes efficeret, atque ad hoc multas artes astutiasque tenet : idem accidit etiam in hoc lumine. Et quemadmodum Diabolus de possessione deicere nemo potest : sic etiam hic accidit. Hoc totum ex eo manat, quod Diabolus et natura putant ambo se in deceptos, & in optimo statu : quae sane est omnium deterrima nocentissimaque deceptio : itaque diabolus, & natura, idem sunt. Falsa natura, etiam diabolus victus est : inuicta natura, ne diabolus quidem victus est. Sive hoc ad mundanam, sive spiritualem vitam referatur, manet nibilo minus omne lumen illud in sua illa falsa deceptione : videlicet quod decipitur, et quod alios secum, si potest, decipit. Ex his superius dictis potest etiam evidentius intelligi atque cognosci, nullam hic esse differentiam. Quando et ubi verba sunt de Adamo, de inobedientia, de veteri homine, de cogitatione, sua cuiusque voluntate, libidine, appetitu, ego, momentum, natura, falso lumine, diabolo et peccato, haec omnia idem unumque sunt.

Diabolus
quid sit.

sunt. Hoc uniuersum est contra Deum, & sine Deo.

CAP. XLII.

Quod si quis nunc querat, an sit aliquid contra Deum, contraque verum bonum? Respondet, nihil esse neque contra Deum, neque sine Deo, nisi duntaxat aliter velle, quam vult voluntas aeterna. Si quid aliter velis quam vult voluntas aeterna, id contra voluntatem aeternam est. Nunc vult postulatque voluntas aeterna, ut nihil aliud velitor & ametur, nisi duntaxat verum bonum: quod si sit aliter, sit contra eam. Hac ratione fit, ut verum sit: Qui sine Deo est, is contra Deum est. Sed re ipsa nihil est contra Deum, aut contra verum bonum: id quod sic accipiendum est, quasi dicat Deus: Qui sine me vult, aut non vult ut ego, aut aliter vult quam ego, is vult contra me. Nam mea voluntas est, ut nemo aliter velit quam ego, aut sine me: & sine mea voluntate nulla voluntas debet esse. Quomodo enim sine me neque essentia, neque vita, neque hoc aut illud est: ita nulla etiam voluntas esse debet sine me, & sine mea voluntate. Et quomodo verè omnia qua sunt, re ipsa unum sunt in vera essentia: & omne bonum, unum bonum, in uno, & similia, neque quicquam esse potest sine illo uno. Ita debent omnes voluntates una voluntas esse, in una perfecta voluntate, nec ulla voluntas esse debet absque hac una. Vbi igitur ali-

Deo contrarium nihil est, nisi hominis propria voluntas.

ter fit, iniustum est, Deoque & eius voluntati contrarium: ideoque peccatum.

Bonum
quo modo
querendū.

Vides, sicut antea dictum est, ut omnis voluntas expers voluntatis Dei, hac est, omnis propria voluntas, & quicquid à propria voluntate profiscitur, sit peccatum. Quamdiu querit homo suū ipsius bonum, & id quod ipsi optimum sit, ut suum sibi ipsi, & ut à seipso, id nunquam inuenit. Quamdiu enim hoc fit, non querit homo quod sibi sit optimum: tantum abest, ut id possit inuenire. Quamdiu enim sic affectus est homo, querit seipsum, putatque seipsum esse illud optimum: & quia homo non est optimum, non querit etiam optimum, quamdiu seipsum querit.

Sed in quo homine queritur, amatur, & suspicitur bonum ut bonum, & propter bonum, idque non aliter quàm planè boni amandi gratia, non ut à me, aut ut ego, meum, mihi, aut propter me, & similia, ibi inuenitur. Quandoquidem hic rectè queritur. Vbi aliter fit, falsum est, & profectò hoc pacto queritur, suspicitur, & amatur perfectum bonum, ideoque inuenitur.

Mereri nihil potest
homo.

Magna stultitia est, si putat aliquis homo, aut creatura, se scire aut posse aliquid per seipsam: praesertim cum putat se scire & posse aliquid boni, quo possit magnum aliquid à Deo mereri atque consequi: hac enim re afficitur. Denique igni-

via,

nia, si hoc rectè percipias. Tametsi indulget verum bonum cupiam simplici & fatuo homini, qui meliora nescit: & ei plane quàm fieri potest optima evenire permittit: ac quantum boni capere potest, tantum ei Deus sanè concedit. Verum quomodo modum antè dictum est, id non invenit aut obtinet, quomodo ita affleus est: nam ego itatem prorsum facessere necesse est: alioquin illud non inveniet, aut obtinebit.

CAP. XXXIII.

Qui Christi vitam scit & novit, is Christum ubi Christus quoque scit & novit. Rursum, qui Christi sit vita, ibi vitam non novit, is ne Christum quidem novit. Christus.

Qui credit in Christum, idem credit eius vitam esse præstantissimam, optimamque vitam. Hoc qui non credit, ne in Christum quidem credit: Quantum vita Christi est in quoque homine, tantum etiam Christi est in eo: & quàm parum vini, tam parum & alterius. Vbi enim Christi vita est, ibidem Christus est: & ubi eius vita non est, ibi neq. Christus est. Sic ubi igitur Christi vita est, aut esset, ibi diceretur illud quod dicit dominus Paulus: Vivit, non ego, sed vivit in me Christus. Atque hæc est præstantissima optimaque vita. Vbi enim hæc vita est, ibi est vinique Deus ipse, et omne bonum. Possetne igitur ulla melior esse vita?

Hec perpende: Cum sermo est de obedientia,

de nouo homine, de vero lumine, de vero amore,
 & de Christi vita, omnia haec sunt idem. Et ubi
 horum unum adest, adfunt omnia: ubi unum deest
 aut abest, nullum adest. Sane enim omnia verè &
 reipsa unum. Quod si quid huiusmodi est, ut eius
 opera consequi possis, ut illud in homine nascatur
 & viniscat, huic haerendum est, non ulli alij rei, &
 quod impedimento est, id relinquendum fugien-
 dumque est. Quod si quis id in sanctis sacramentis
 posset adipisci, is Christum verè & bene adeptus
 esset, ac quanto plus huius adipiscere, tanto plus e-
 tiam Christi & quanto huius minus, tanto minus
 etiam Christi.

CAP. XLIII.

Deo con-
 tentum es-
 se.

Dicitur, eum qui Deo contentus est, satis habe-
 re, id quod verum est, & qui aliqua re con-
 tentus est, quæ hoc aut illud est, is Deo contentus
 non est. Sed qui Deo contentus est, is nulla alioquin
 re contentus est, nisi duntaxat uno, quod hoc aut
 illud non est, & tamen omnia est. Nam Deus est
 unum, estque necesse ut sit unum, & Deus est om-
 nia, estque necesse ut sit omnia. Igitur quod est,
 & non unum est, id non est Deus, & quod est, &
 non omnia est, neque super omnia, id quoque non
 est Deus. Quandoquidem Deus est unum, & o-
 mnia, & supra omnia. Qui igitur Deo contentus
 est, is uno contentus est, & cui non sunt omnia
 unum,

unum, & unum omnia, quinimò cui aliquid & nihil non idem valent, unumque sunt, is Deo contentus esse non potest: in quo verò hoc inest, in eo etiam inest contentum esse, alibi nusquam.

Eadem est hic quoque ratio. Ut aliquis Deo se Deo obsecutum obsequentem obedientemque prabeat, ^{dire.} necesse est ut tantum patiendo obsequens sit & obediens, neque repugnet, aut futueatur & adinnet. Qui non ita omnibus & hominibus & rebus obsequitur, & obedit in uno, & ut in uno, is Deo non obsequitur aut obedit. Hoc videre licet in Christo.

Et igitur aliquis Deum patiatur, patitur velit, Deū pati oportet ut omnia patiatur in uno, ut in uno, nec ulla re ulli rei adversa resistat id quod etiam Christi praeiungit. Et qui rebus adversis resistit, & adversus eas seipsum tuetur, is Deum pati non vult aut potest. Hoc sic accipiendum est: Non debet ulli rei aut creature, vi aut bello resisti, vel voluntate, vel opere. Licet quidem adversa precavere, aut evitare & fugere, absque peccato.

Igitur qui Deum amare vult, aut amatorius est, Deus unus is amat omnia in uno, ut in uno: & omnia et unum ^{amandus in omnibus.} in omnibus, ut omnia in uno. Item qui aliquid, hoc aut illud amat, aliter quàm in uno, & propter unum, is Deum non amat, utpote qui amat aliquid quod Deus non est: ideoque amat aliquid magis

quàm Deus. Qui igitur aliquid magis amat quàm Deum, aut aliquid amat præter Deum, is Deum non amat. Etenim debet & vult Deus solus amari: & verè nihil amari debet, nisi Deus. Et in quo homine verum lumen & verus amor inest, ab eo nihil amatur nisi Deus. Amatur enim ibi Deus ut bonum, & propter bonum: & omne bonum ut unum, & unum ut omnia. Nam verè omnia sunt unum, & unum sunt omnia in Deo.

CAP. XLV.

An peccatum amandum sit.

Hic existit questio: Postquam omnia amari debent, an peccatum quoque amari debeat. Respondeo, non debere. Cum enim dicitur Omnia, intelligitur duntaxat bonum: & omne quod est, bonum est, in eo quod est. Diabolus est bonus in eo quod est: hac quidem ratione nihil est malum, aut non bonum. Sed peccatum est aliter velle, cupere, aut amare, quàm Deus. Atqui hoc velle, non est esse itaque non bonum quidem est.

Nulla res bona, nisi in Deo.

In summa: Nulla res bona est, nisi quatenus in Deo est. Iam omnes res hoc ipsum quod sunt, in Deo sunt: & quidem multo magis, quàm in seipsis: propterea sunt omnes res bona, ut quidem sunt. Quod si esset aliquid quod non essentia esset in Deo id non esset bonum. Atqui velle & cupere aliquid quod sit contra Deum, non est in Deo: nec enim potest velle aut cupere Deus contra Deum, aut ali-

ter quam Deum. Itaque id malum est, non bonum,
aut etiam planè nihil est. Autem etiam opera Dei,
sed non omnia opera. Quenam igitur? Quae à de-
ctrina & disciplina verè luminis, & à vero amore
proficiuntur. Quod ab his. Quia hoc fit, in spiritu
& veritate: & quod huiusmodi est, id Dei est, vig-
placet: sed quod à falso lumine, falsove amore pro-
ficiuntur, id totum primum est. & maxime quod
proficiuntur, fit, omittitur, agitur, aut toleratur ab
alia voluntate, aut cupiditate, aut ab alio amore,
quàm à Dei voluntate & amore. id est, & fit sine
Deo, & contra Deum: est quoque etiam contra Dei
opus, & omnino peccatum est.

CAP. XLV.

Dixit Christus: Qui non credit, aut credat. Fides par-
re vult, aut potest. & damnatus & perdit. scientiam.
ius est hoc certè verum est. Nunc quæ homo venit
in hanc vitam, non habet scientiam, nec potest ad
scientiam venire, nisi prius credat: qui scire vult
autè quæ credat, nunquam venit ad veram scien-
tiam. Non sunt hæc accipienda de capitibus Chri-
stianæ fidei: hæc enim omnes, & unusquisque Chri-
stianus homo vulgò credunt, fontes æque ac infan-
tes, mali æque ac boni. Hæc credenda sunt: alio-
quin ad eorum cognitionem perveniri non potest.
Intelligenda sunt hæc de veritatis negotiis, quæ
sciri possunt, & inveniri. Hæc credenda sunt antè

quàm sciatur aut inueniatur, alioquin nunquã ad veram scientiam peruenitur. De hac fide loquitur Christus.

CAP. XLVII.

Propria voluntas.

Dicitur, Nullius rei tantum esse apud inferos, quantum propria voluntatis: id quod verum est. Nihil enim aliud ibi est nisi propria voluntas: quia nisi esset, nullus etiam Orcus aut diabolus esset.

Quod dicitur diabolus Lucifer cecidisse de caelo, seque à Deo auersisse, & similia: nihil aliud est, quàm quòd voluit propriam voluntatem habere, neque eiusdem voluntatis esse cum aeterna voluntate. Idem plane accidit Adamo in paradiso. Et cum de propria voluntate sit sermo, intelligendum est eum esse, velle aliter, quàm simplex aeternae voluntas vult.

Quid sit paradisus.

Sed quid est paradisus? Paradisus est, quicquid est. Quicquid enim est, id bonum & iucundum est, & quidem etiam Deo iucundum: ideoq; & est, & rite vocatur paradisus. Dicitur etiam paradisus esse vestibulum, siue suburbium regni celestis. Sic etiam omne quod est, bene dici potest suburbium aeterni siue aeternitatis: praesertim quod in hac vita ex temporarijs rebus, in creaturis, & ex creaturis Dei & aeternitatis percipi cognosciq; potest. Nam creatura, demonstratio sunt, & via quae ad Deum

Deum eternitatemque ducat. Ita sunt omnia vestibulum & suburbium eternitatis, ideoque merito paradisi & dici & esse possunt.

In hoc paradiso omnia concessa sunt, quæ in eo sunt, excepta una arbore, cuiusque fructu: id quod sic accipiendum est: Ex omnibus quæ sunt, nihil vetitum, nihilque Deo contrarium est, nisi duntaxat unum, videlicet propria voluntas, aut ut aliter velis quàm velis voluntas æterna.

Hoc perpendendum est. Dicit Deus Adamo, hoc est, unicuique homini: Quicquid tu facis aut non facis, aut quicquid fit, id in vetitum licitumque est, dummodo non ex tua, aut secundum tuam voluntatem. Ne ex mea, & secundum meam fiat: Quod verò ex tua voluntate fit, id univèrsum est æternæ voluntati contrarium: non quia omnia opera quæ ita fiunt, sint æternæ voluntati contraria, nisi tum, cum fiant alia voluntate, aut aliter quàm ex æterna voluntate.

CAP. XLVIII.

Queret hic aliquis: Postquam hæc arbor, videlicet propria voluntas, est Deo & æternæ voluntati usque adeo contraria, cur eam Deus creaverit & fecerit, & in paradiso collocaverit: ad quæ ego sic respondeo: Si quis homo, aut si qua creatura explorare & scire cupit Dei arcanyum consilium atque voluntatem, ita scire a-

Cur Deus propriam hominis voluntatem creaverit, cum ea sit æternæ voluntati contraria.

neat, cur tandem Deus quicque faciat aut non faciat, & huius generis alia, se non aliter cupit quam Adamus & diabolus: & quamdiu durat hac cupiditas, nunquam id cognoscitur, nec est aliud homo quam qualis Adamus sine diabolus. Hec enim cupiditas rariò ab alia causa proficiscitur, quam ut inde voluptatem capias, & in eo gloriare, quæ vera est superbia.

Verè demissus & illuminatus homo, non optat à Deo ipsius arcana sibi patefieri, ita ut quærat, cur Deus quicq; faciat aut differat, & huius generis alia. Contraquæ optat duntaxat, ut ipse in se ipso ad nihilum redigatur, fiatq; voluntatis expertus, utq; voluntas æterna in ipso vivat & polleat, & ab alijs voluntatibus impedita mandet, utque æternæ voluntati ab ipso: & in ipso satisfiat. Tamen potest aliquid aliud ad questionem hanc in hunc modum responderi: Omnino quæ sunt in omnibus creaturis, præstantissimum & iucundissimum est cognitio, siue ratio & voluntas: quæ duo ita inter se coniuncta sunt, ut ubi unus adest, adsit & alterum. Quod si hæc duo non essent, ne ullum quidem esset animal rationale, sepiatq; bellica, & belluaria: id quod esset magnum vitium, nec usquem posset Deus vel suorum nec suam naturam (de quo antè dictum est) agenda obtinere: quod tamen fieri convenit, & ad perfectionem pertinet.

Iam

Iam cognitio hæc & ratio creata, dataque est
cum voluntate, quæ & voluntatem, & seipsam do-
cent: neque cognitionem, neque voluptatem esse à
seipsa, & earum neutram suam ipsius esse, aut ef-
se debere, neque debere sibiipsi debere aut velle &
neutram sibiipsi prædesse, aut seipsa vni debere ad
seipsam, aut propter seipsam, sed à quo sunt; etiam
esse, eique obsequi debere, & in eum versari
fluere, & in seipsis, hoc est in sua ipsitate, ad ni-
hilum redigi.

CAP. XLIX.

Hic rursum quiddam animadvertendum est,
presertim de voluntate. Voluntas æterna,
quæ in Deo, origine & essentia sine ulla opere
aut actione est, eadem voluntas est in hominibus, et
ceterisque animalibus, agens atque volens. Nam vo-
luntatis natura & proprium est velle. Quid enim
aliud agat? Nequicquam enim esset, si nullam ac-
tionem haberet. Atqui non potest id fieri sine ani-
malibus. Itaque animalia esse oportet, eaque vult
habere Deus, ut hæc voluntas, suum ipsius opus
in eis habeat & faciat: quæ alioquin in Deo sine
opere est, & non esse non potest. Itaque est volun-
tas in animalibus (quæ creata voluntas appella-
tur) non minus Dei, quam æterna voluntas, non
animalium. Et quia Deus sine animalibus, cum
actione et motu velle non potest: propterea vult

Voluntatē
cui Deus
creaverit.

id facere in animalibus, & cum animalibus. Quapropter debent animalia hac ipsa voluntate nihil velle: sed Deus debet & vult actione velle cum voluntate, qua in homine est, & tamen Dei est. Quod sicubi, aut si quo in homine inesset hoc planè atq; omnino, nibileffet quod vellet homo, sed Deus: non esset inquam ibi voluntas, propria voluntas: nec aliter vellet is homo, quam quomodo vult Deus. Vellet enim ibi Deus, non homo, essetque ibi voluntas eadem cum aeterna voluntate, & in eam influxisset: & in homine esset & maneret amor atq; dolor, voluptas & cruciatus, & similia. Nam ubi voluntas volenter vult, ibi est amor aut dolor: Quandocunque fiunt, quae vult voluntas, adest amor: si sunt alia quàm quae velit voluntas, adest dolor: atque hic amor & dolor, non hominis est, sed Dei: cuius enim voluntas est, eiusdem est & amor atque dolor. Atqui non est ea voluntas hominis, sed Dei. Itaque eiusdem est etiam amor atque dolor: nec ibi quisquam culpatur, nisi duntaxat quod contra Deum est: nec item ulla ibi adest letitia, nisi duntaxat à Deo, & ab eo quod Dei est, Deique proprium est.

Igitur quae ratio est voluntatis, eadem est etiam cognitionis, rationis, potestatis, amoris, & omnium quae insunt in homine: ut sint universa Dei, non hominis. Quod sicubi contingeret voluntatem

untatem omnino relinqui, alia etiam prorsum relinquerentur: atque ita Deus omnia sua obtineret, & voluntas non esset propria voluntas. Sic creavit Deus voluntatem, sed non ut esset propria.

CAP. L.

Nunc venit diabolus & Adamus, hoc est Propria voluntas hominem reddit inquietum. falsa natura, sibi que vendicat hanc voluntatem, & propriam reddit: & ea ad suam & suorum utilitatem fruitur. Atque hoc est damnum illud, & iniuria. Hic inquam morsus est, quo mordit Adamus malum: id quod vetitum, Deoque contrarium est: ac quamdiu, & ubi propria voluntas est, ibi nunquam est vera quies, (id quod videre licet tum in homine, tum in diabolo:) nec item vera felicitas ibi unquam certe adest, nec in hac vita, nec in sempiternum. Vbi adest hac propria voluntas, ibi adest proprietas, ut homo sibi voluntatem vendicat, propriamque faciat. Quod nisi relinquatur in hac vita, sed extra hanc vitam fertur, conijciendum est, eam nunquam relinqui posse: nec unquam ibi verè aderit contentum esse, neque pax, neque requies, nec felicitas, id quod item in diabolo videre licet.

Nisi essent animalia ratione aut voluntate praedita, certè Deus maneret essetque ignotus, inanimatus, illaudatus, & inhonoratus: essentque omnia animalia nibili, & Deo ad nihil idonea. Ita respon-

sum

sum est ad questionem. Quid si quis sit qui seipsum, ex hac longa prolixaque oratione, qua tamen brevis & utilis in Deo est, corrigere possit & velit, id Deo gratum erit.

Libera voluntas, est Dei.

Quod liberum est, id nullius proprium est: & qui id proprium facit, iniquè facit. Iam ex omnibus liberalibus nihil tam liberum est, quam voluntas: & qui eam propriam facit, nec eam relinquit sue illi nobili libertati, liberaque nobilitati & libera natura iniquè facit. Hoc facit Diabolus, & Adamus, & omnes eorum imitatores. Qui verò voluntatem sue illi prestanti libertati relinquit, rectè facit: hoc facit Christus, & omne eius imitatores.

Qui voluntatem sua illa prestabili libertate priuat, propriamque facit, huius omnino premium est, ut curis, solitudinibus, inopia, agitationi, inquietudini, & omni infortunio sit obnoxius, & in eis maneat, quam diu illud durat, & in hac vita, & in sempiternum: qui verò voluntatem sua libera natura relinquit, is habet satis, pacem, quietem, felicitatem, & in hac vita, & in sempiternum.

Vbi, & in quo homine voluntas non redditur propria, sed in sua praeclara libertate manet: ibi existit & est verè liber & solutus homo, sine creatura: de quo dixit Christus: Veritas vos liberabit, et continuo post: Quem filius liberat, is verè liber est.

CA.

CAP. LI.

Hoc quoque animaduertendum est: In quo ho- In celesti
mine voluntas videtur libertate sua & habet regno ni-
opus sibi proprium, videlicet velle: vultque quod hilest cu-
vult, inimpedita, & quidem vult quod est in quaq; iusquam
re prestantissimum atque optimum. Quicquid ve- proprium.
rò prestabile bonumque non est, ei contrarium est,
doloremque parit, & querelam: ac quanto liberior
& expeditior voluntas est, tanto maiorem crucia-
tum, dolorem, querelamque parit ei improbitas,
iniquitas, malitia, vitium, quicquid denique pec-
catum & vocatur & est. Perspicitur hoc in Chri-
sto, qui prae datus fuit omnium liberrimus, expeditis-
sima, minimeq; propria voluntate: qua in ullo un-
quam homine vel fuerit, vel futura sit. Erat &
Christi humanitas longè liberrima solutissimaq;
creatura: & tamen tantā querimoniam, miseriam
dolorem, propter peccatum, hoc est propter omnia
que sunt Deo contraria, pertulit, quantum ma-
ximam ulla creatura ferre potest. Verum ubi li-
bertatem sibi sic vendicas homo; ut propter pec-
catum, & ea que sunt Deo contraria, nullam
querimoniam, miseriamve feras, sed omnium se-
curus sit & negligens, velit que se in hac vita ea ef-
se conditione, qua fuit Christus post resurrectio-
nem,

nem, & c. ibi non adest vera divina libertas ex vero divino lumine sed adest naturalis, iniusta, falsa, errans, diabolicaque libertas, ex naturali, falso, & errante lumine. Si non esset propria voluntas, nulla foret proprietatis. In regno caelesti nihil est proprium: ideoque est ibi plena copia, vera pax, omnisque felicitas. Quid si esset ibi quispiam, qui sibi proprietatem vendicaret, cum oporteret migrare ad inferos, diabolumque fieri. At apud inferos vult quisque propriam voluntatem habere: ideoque est ibi omne infortunium & infelicitas, idemque fit etiam in hac vita. Quod si quis esset apud inferos, qui propriae voluntatis & proprietatis expertus fieret, is ab inferis ad caeleste regnum veniret.

Homo in
hoc seculo
est inter
caeleste re-
gnum &
Orcum.

Nunc est homo in hoc seculo inter caeleste regnum & Orcum, potestque se convertere ad utrumlibet. Quo plus est enim proprietatis, eo plus est orci & infelicitatis: & quo minus est propriae voluntatis, eo minus est orci, eoque propius est caeleste regnum. Quod si posset homo in hoc seculo, propriae voluntatis & proprietatis prorsus expertus esse, solutusque & liber, ex vero divinoque lumine, & reipsa in eo statu maneret, is de caelesti regno certus esset. Qui proprium aliquid habet, aut habere vult, aut libenter haberet, is est ipsemet proprius: qui vero proprium nihil habet, aut habere vult, nihilque cupit habere,

habere, si saltem & liber, nulliusq; proprius est.

CAP. LII.

Qua hic scripta sunt, omnia docuit Chri-
stus longa vita, videlicet annis fere 33 &
dimidio, & paucis verbis, dum dicit: Sequere me.
Ve vero eū aliquis sequatur, omnia ei relinquen-
da sunt. Nam ab illo quaque relinqua fuerunt om-
nia: & quidem ita relinqua, ut à nullo unquam
magis vel relinqua fuerint, vel relinqui possint.
Præterea qui vult eum sequi, oportet ut crucem
tollat: quæ quidem crux nihil aliud est quam
vita Christi. Est enim hac amara crux omni na-
tura: propterea dicit: Qui non relinquit omnia,
& crucem tollit, non est me dignus, non est meus
discipulus, neque me sequitur.

Cruz
Christi

Sed libera, falsa natura, putat se omnia reli-
quisse, sed crucem non vult: dicitq; se eius satis ha-
buisse, nec ea amplius agere: & fallitur. Si enim
crucem unquam gustasset, nunquam posset eam
relinquere. Qui credit in Christum, credat opor-
tet omnia quæ scripta sunt. Dicit Christus: Nemo
venit ad patrem nisi per me. Iam perpende, quo-
modo per Christum veniendū sit ad patrem. De-
bet homo seipsum, suaque omnia intus & extra
examinare, et ita se gerere et custodire (quoad
viri fieri potest) ut in ipso nunquam intus existat.
aut maneat voluntas aut cupiditas, amor aut esti-

Crucem
caro repu-
diat.

Quomodo
per Chri-
stum veni-
endum sit
ad patrem

H

matio

matio, cogitatio aut voluptas, nisi si qua Deum deceat, & licita sit, perinde ac si Deus ipse esset ipse homo. Atqui ubi deprehenditur existere aliquid, quod Deum non deceat, licitumve sit, id extirpandum oppugnandumque est, cum primum, & quam optime fieri potest. Idemque faciendum est etiam extra, in faciendo, aut non faciendo, in loquendo, tacendo, vigilando, dormiendo: denique in omnibus ritibus & moribus, quibus homo vel secum, aut cum alijs, vel erga seipsum, aut erga alios fungitur. In his omnibus caveatur ne quid aliud eveniat, ne se homo ad aliquid aliud convertat, aut aliquid aliud in eo existere aut manere, vel intus vel extra audeat, ne quid aliud ab eo fiat, quam quod Deo dignum sit, fierique ritae possit & liceat: perinde ac si Deus ipse, esset ipse homo. In huiusmodi homine quicquid est, aut esset, quicquid esset aut est intus, aut fieret extra, id est aut esset Dei, & homo est aut esset imitator vite Christi, quam nos vitam intelligere & eloqui possumus.

CAP. LIII.

Christi
imitatio.

SI quis igitur hanc vitam haberet, is irret & veniret per Christum ad patrem: esset enim imitator Christi. ideoque cum Christo veniret ad patrem, & per Christum: essetque verus servus Christi. Nam qui eum sequitur (quemadmodum ipsemet dicit: Qui mihi servire vult, me sequatur. quasi

quasi dicat: Qui me non sequitur, ~~non~~ non serui-
 qui, inquam, sic Christum sequitur, eiq; seruit, in
 eodem intrat ubi Christus est, videlicet ad patrē.
 Sic dicit ipse Dominus Christus, dum ait: Pater,
 volo ut ubi ego sum, ibidem sit etiam serui meus.
 Hac via qui incedit, si per ianuam intrat vtile,
 hoc est, in vitam eternam, eiq; ianua aperit. Qui
 vere alia via incedit, conaturque aut se posse arbi-
 tratur ad patrem aut ad eternam felicitatem ve-
 nire, aliter quam sic per Christum, is errat: non e-
 nim recta via incedit, neque per rectam portam
 intrat, itaque ei non aperitur: quoniam falsus est, &
 latro, quemadmodum dicit Christus.

Perpende igitur, utrum per inordinatā liber-
 tatem, immunitatem, negligentiam, virtutem aut
 vitium, ordinem, confusum, & cetera, quem-
 admodum vos facite percipitis. ~~nam~~ inquam,
 sic recta via, aut ad rectam portam intretur, an
 secus: Hac negligentia neque in Christo fuit, ne-
 que in ullo verorum eius imitatorum est.

Dicit enim Christus: Nemo venit ad me, nisi tra-
 hente patre meo. iam hoc si accipe: Patrem ego
 intelligo perfectum simplexque bonum, quod om-
 nia, & supra omnia est, & siue quo nullum vere
 bonum opus unquam vel factum est, vel fiet. Et
 quia omnia est, necesse est ut etiam & solum sit, et
 supra omnia. Nihil etiam eorum esse potest, qua
 H 2 creatura,

creatura, ut creatura, comprehendere aut intelligere valet. Quicquid enim creatura, ut creatura, hoc est secundum suam creationis conditionem, comprehendere aut intelligere potest, id aliquid est, hoc aut illud, & porro creatura est. Quod si esset simplex perfectumq; bonum, aliquid, hoc aut illud, quod creatura intelligeret, non esset id omnia, neq; solus, nec item perfectum, ideoq; ne nominatur quidem. Putatur earum nihil esse, quae creatura suapte natura comprehendere, intelligere, cogitare, aut nominare potest.

Cum hoc perfectum & innominatum in gignentem personam influit, in qua suum unigenitum filium, & seipsum gignat, nominatur pater.

CAP. LIV.

Quomodo trahat pater ad filium, & vicissim filius ad patrem. **C**onsidera & perpende, quomodo trahat pater ad ~~filium~~ ^{filium}, videlicet hoc modo: cum anima sua homini desegitur & patefit aliquid ab hoc perfecto bono, quasi uno momento, aut uno rapu, gignitur in homine quaedam cupiditas propinquandi perfecto bono, sequens cum eo coniungendi. Hac cupiditas quanta maior est, tanto ei plura patefiunt: & quanto plura ei patefiunt, tanto plus cupit, & attrahitur. Si trahitur & incutatur homo ad coniunctionem aeterni boni. Atq; hac est patris attractio: atq; ipse docetur homo, videlicet ab eo ipso quod eum trahit, se videlicet

licet ad coniunctionem illam non posse venire, nisi per Christi vitam eò veniat: ita fit, ut illam ipsam vitam, de qua superius dictum est, sibi asciscat.

Iam perpende hac dicta duo, quæ dicit Christus. Unum, Nemo venit ad patrem, nisi per me: hoc est, per meam vitam, sicut ante dictum est. Alterum: Nemo venit ad me, videlicet, ut vitam meam capeßat, et me sequatur, nisi monente, trahenteq; patre, hoc est, simplici æternòq; bono, de quo dicit Paulus: Cum venerit perfectum, abolebitur quicquid est ex parte. Cuius dicti sententia hac est: In quo homine perfectum illud cognoscitur, invenitur & sentitur, quantum in hac vita fieri potest, huic homini videntur omnes create res nihil esse præ hoc perfecto, sicuti re vera nihil sunt. Nam extra perfectum, & absq; perfecto, nullum est verum bonum, neque verum esse. Qui igitur perfectum habet, aut cognoscit, & amat, is habet cognoscitque iam omnia, & omne bonum. Quorsum igitur ei plura, aut alia? aut quorsum ei partes? cum partes omnes in perfecto coniunctæ sine in una essentia.

GAP. LV.

Quod hic dictum est, id omne pertinet ad anteriorem vitam, estque via & aditus quidam ad veram interiorem vitam. Atque interior secundum hanc incipit:

H 3

Cum

Quomodo
sit Deus
omnia in
homine.

Cum valit homo perfectum, quoad eius fieri potest, gustare, omnes res creata, atque adeo homo ipse, homini in nihilum redigitur. Quod si vere intelligatur, perfectum illud solum esse omnia, & supra omnia, consequitur hinc necessario, ut agnoscatur omne bonum esse duntaxat illius perfecti, non alius creature: ut essentia, vita, cognitionis, scientie, potentia, & similia. Deinde consequitur, ut homo nihil sibi arroget, non vitam, non essentiam, non potentiam aut scientiam, actionem, aut actionis omissionem, nihil denique quod bonum nominari possit. Sic efficitur homo pauper, & in seipso ad nihilum redigitur: nec non in ipso, & cum ipso, omne aliquid, hoc est omnes res creatae: tum domum existit vera interiorque vita, et porro efficitur Deus ipse, ipse homo, ita ut ibi nihil sit amplius quod non sit Deus, aut Dei: neque sit ibi quicquam quod sibi aliquid arroget. Ita fit, ut vivat, intelligat, possit, amet, velit, faciat, & omittat solus Deus, hoc est, eternum, unum, perfectum, ita vere esse debet. Atque ubi aliter est, possit ibi melius & rectius se res habere.

Est etiam bonum opus, & aditus, si curetur ut quod optimum est, sit charissimum: & optimum eligatur, ei, adhiereatur, & cum eo sese coniungat homo, primum in creaturis. Sed quid est optimum in creaturis? Illud videlicet, ubi aeternum perfectumque,

Quid op
num si in
creaturis.

perfectumque bonum, nec non sua, quæ eius propria sunt, maxime elucet, operatur, cognoscitur, & amatur. Quid autem est id quod Dei est, eiusque proprium est? Dico id omne illud esse, quod recte & vere bonum vocatur, nominariq. potest. Cum homo in creaturis sic adhaeret ei quod optimum cognosci potest, & in eo manet, neque retrocedit, sit ut porro veniat ad quiddam melius: itemque ad aliud etiam melius, eò usque ut homo intelligat, sentiatque æternum illud, unum & perfectum, esse immense & infinite, supra omne creatum bonum.

CAP. LVI.

Igitur si quod optimum est, idem maxime amari debet, & si id homo sequitur, debet profecto æternum illud unicum bonum, supra omnia & solum amari, eique soli adherere debet homo, & se ei quoad eius fieri potest coniungere: & si æterno unico bono omne bonum acceptum ferendum est, sicut merito & vere est: eadem etiam iure & vere acceptum ferendum est initium, progressio, & ad finem productio: idemq. ei imputandum & adiudicandum est, ita ut homini, siue creatura nihil restet, ita vere debet esse. Quicquid contra dicatur & occinatur, sic venit ad veram interiorem vitam. Quorsum deinde evasura sit res, aut quid sit ibi pat. faciendū, aut qualis

Deus solus
amāduſ, &
honoran-
duſ.

hac vita sit futura, nemo eloquitur & explicat, nec unquam vel ore enunciatum, vel corde cogitatum a. cognitū fuit, qualis sit huiusmodi vita.

Peroratio.

Hac longa, hactenus scripta oratione breviter comprehensum est, quo pacto iure & vere fieri debeat, ut in homine nihil sit quod sibi quicquam arroget, aut quicquam velit & cupiat, aut amet, aut suspiciat, excepto duntaxat Deo, et divinitate. hoc est, eterno, perfecto, unicoque bono. Quod si quid est in homine, quod sibi arroget aut velit, existimet aut cupiat, vel aliud vel plus quam eternum bonum, id nimium & vitium est.

Aliud breve dictum: Si potest homo eo pervenire, ut id sit Deo, quod homini sua manus est, eo esto contentus. Atq; hoc vere fieri debet, idq; merito & vere debent Deo omnes animantes, praesertim ratione praedita, & maxime homo. Hoc ex eis percipite, quae superius scripta habetis.

Cavenda
est libertas
carnalis.

Hoc etiam memoria commendandū est: Postquam sō usq; progressus est homo, ut sibi hac pervenisse videatur, tempus est ut prospiciat, ne tum diabolus cineres ibi serat, ita ut naturam suam, tranquillitatem, quietem, pacem & voluptatem, in eo querat & capiat, & in stultam inordinatamq; libertatem & negligentiam labatur: id quod à vera illa divina vita alienum omnino, et remotum est. Hoc accidit homini, qui non intra-
vit,

vit, neq̃ intrare vult reſta via, et ad reſta ianuam, hoc eſt, per Chriſtum, ſicut antè dictum eſt: vultq̃, aut ſe poſſe putat, aliſer, aut alia via venire ad ſuam veritatem: aut ſe ſcilicet eò iam perueniſſe arbitratur, antequam verè peruenit. Paſet hoc ex Chriſti teſtimonio, qui dicit: Qui alia intrare vult, quam per me, is nunquam rectè intrat, aut ad ſuam veritatem peruenit: ſed fur eſt, et latro.

Ut nos à nobis ipſis diſcedamus, et noſtra ipſorum voluntati mortui, ſolè Deo et eius voluntati vivamus, faxit Deus, per eum qui voluntatem ſuam patri ſuo cœleſti tradidit: qui vivit et regnat cum patre, in unitate ſancti ſpiritus, in perfectà trinitate in ſempiternum. Amen.

GRAVIA QVÆDAM DICTA;
quibus ſeipſum explorare diligens Chriſti diſcipulus queat, & cognoscere quid ſuper vera & intima unitione unici ſupremique boni ſtudendum ſit.

DEus eſt unicuſ, & unitas exiſtit & manat ab eo ſolo: nec tamen de eo, alioquin ea decreſceret, fieretq̃ minor.

Vbi ſunt duo, quæ unà ſervari aut cōvenire cōporteat, fieri poteſt ut inter ea oriatur diſcordia:
Hac

Hæc duo non nisi voluntate dissidere possent, id quod esset summa causa & occasio omnis dissidij, etiam in Deo, si duo possent esse in eo.

Nihil enim est quod dissensionem pariat inter omnia que dissentire queant, nisi dissimilitudo voluntatum,

Hoc unum (Deus) vult unum, est q̃ omnibus binis contrarium.

Itaq̃ ergo quicquid etiam creavit ipse, super unico illo creavit: alioquin ei defuisset ordo.

Præterea nullam potuisset eius creatio, siue creata res, habere constantiam, propter voluntatem contrariam: quemadmodum videlicet nunc fit: ideoque interire oportuisset.

Ea unitas metiri, cogitari, tractari, cognoscive non poterat, nisi duntaxat ab uno, & per unū, idque interdum in suo contrario.

Contrarium existit ex seipso, sine culpa aduersarij.

Hinc apertissime perspicipoteſt, oportuisse ut unū et optimo esset aliquod obiectum, ex quo illud, quoad eius fieri posset, disceretur.

Id obiectum fuit, et est, omnium animalium essentia et esse.

Maxime et optime in rationali, et per rationale animal, qui Adamus fuit.

Hic se videndum exhibet omnipotentia et misericordia,

sericordia, infinitaque bonitas Supremi, cui nomen est Dominus.

Ad maiorem insuper cognitionem, liberum creavit quod creavit. Quoniam quod ita liberum fuit, est et manet, id nihil proprium naturaliter creare aut facere potest. Iam etiam liberum illud nulla in re seipsum convenientius exercere, aut videndum prabere potest, quam in suo obiecto.

Qui aliquid quod liberum est, et esse debet, concludit, propriumque facit: is contra eum facit, qui illud liberū fecit et creavit. Hoc est peccatū.

Peccatum clarissime cognoscendum est, si id perfecte odisse velis.

Odium situm est in contrario, quod vere nominatur semen Dei, sive imago Dei, quae libertatem cupit sine intermissione.

Hec durat et est, et duret necesse est, quamdiu Deus, in eo quod ipsa est, et esse ac manere potest. Est enim ab uno, nec unquam inde se depelli patitur.

Vt ea et cito et recte instauretur, interponit se unum illud perfecte, ad omne quod à seipso disiunctum est, in integrum restituendum.

Hoc fieri non poterat, nisi in quopiam quod se disiectum assimilaret. sed citra omne detrimentum unitatis.

Id oportuit et necesse fuit ut seipsum (quate-

unus unum est) & solum unicum apertissime declararet, quo libertas in statum suum rediret, quam tamen nunquam amiserat.

Hinc illud (videlicet Iesus Christus Nazaremus) longe liberrimam voluntatem docuit, exercuit, habuit atque usurpavit.

Hoc non erat eius (quemadmodum ipse testatur) sed illius unius à quo id acceperat, ut id per eum patesceret.

Nec tamen eo privari poterat, tum propter ius, tum ob perfectionem, quam necesse erat ut haberet propter libertatem, ut eam optime (sicuti par erat) declarare posset.

Omnium in eo perfectissimum fuit integra & omnibus numeris absoluta unitio voluntatis, quæ sibi id non arrogavit, à quo erat ipse unum: alioquin decessisset uni.

Nunc extat adhuc (quemadmodum iam indicatum est) liberum illud, quod amittendum non est: alioquin damnum afferret divinitati, à qua est, & cuius proprium est. Perdidisset enim illa aliquid, quod in nihilum abisset: & aliquid fuisset, unde consequi posset ut totum eodem pacto periret.

Ut igitur id fiat, necesse est, ut secundum exemplar (quod perfectissimum esse propter officium necesse est) fiat, idque plane ad arbitrium & voluntatem unius, quod nunquam à seipso discordavit.

Hoc

*Hoc est et vocatur redire ab omni dissidente
in unicum, quod per omnem vitam studendū est.
Qui vult, potest : qui id non credit, tenter.*

*Hoc potest & oportet fieri tantum amissionis
eius quod uni contrarium est : alioquin non po-
test. Ea est obsequentia in obsequentia, videlicet
integra traditio, perfectum quoddam sacrificiū,
quod voluntarium est. Breuiter, is Christus est
verus Dei filius, primogenitus fratrum, cuius pro-
prium est quicquid pater potest: qui verus ille se-
quester est, per quem unicum possis et necessario
debeas ad unicum, hoc est, ad patrem venire, qui
pater eum huic rei destinauit.*

*Si quis huius orationis rationem consequi ne-
scit, is caret Spiritus testimonio, cuius ipse disci-
plinam excludit et repudiat. Si quis eam intelli-
git, iudicat. Iudicat autem Dei spiritus omnia. Si
quis eo destituitur et caret, eius culpa est, quod
de casu sollicitus nō est ut corrigatur, qui tamē cor-
rigendus est. Si quis hac dicit esse acutiora, sciat
*maximam sancti Spiritus stultitiam (ut ita lo-
quar) acutiorē esse summam totius mundi sapientiam.*

** Non esse mirum, si hac carni acuta videantur : sunt enim
diuina, de quibus iudicare caro non potest, ideoque acuta
iudicas : quemadmodum si noctua neget se posse cernere cla-
ritatem diei, quippe uiuens luce noctis : cuius clarissima pars
obscurior est, quā obscurissima diei.*

F I N I S.